

Міністерство освіти і науки України

Центральноукраїнський національний технічний університет

Економічний факультет

Кафедра історії, археології, інформаційної та архівної справи

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри ІАІАС
доктор історичних наук,
професор
Василь ОРЛИК
«___»_____ 2026 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

на тему:

«Бібліотечна робота з підлітками: методи популяризації літератури та формування читацьких інтересів»

Виконав: здобувач вищої освіти
IV курсу, групи ІС-22
ОПП «Інформаційна, бібліотечна та архівна
справа» спеціальності 029 «Інформаційна,
бібліотечна та архівна справа»
_____ **СЕНЬГА Анна Андріївна**
«___»_____ 2026 р.

Науковий керівник:

кандидат педагогічних наук, доцент
_____ **Вікторія БАРАБАШ**
«___»_____ 2026 р.

Рецензент: завідувач відділу рідкісних та
цінних
видань КЗ «Обласна універсальна наукова
бібліотека ім. Д. І. Чижевського
_____ **Наталія ЗЕЛЕНСЬКА**

ЗМІСТ

ВСТУП	10
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ БІБЛІОТЕЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	13
1.1. Науковий стан розробки проблеми сучасної бібліотечної діяльності	13
1.2. Методи дослідження	18
1.3. Джерельна база дослідження	21
1.4. Поняття та сутність бібліотечної роботи з підлітками	22
РОЗДІЛ 2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ ДЛЯ ДІТЕЙ ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА	25
2.1. Історія бібліотеки та її роль у соціокультурному просторі регіону	25
2.2. Структурна організація та ресурсна база закладу	27
2.3. Інформаційно-просвітницька діяльність у сучасних реаліях	29
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ЛІТЕРАТУРИ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ	31
3.1. Методика збору даних	31
3.2. Опитування підлітків: результати та аналіз	32
3.3. Аналіз програм та методів популяризації	36
РОЗДІЛ 4. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БІБЛІОТЕЧНОЇ РОБОТИ З ПІДЛІТКАМИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ	39
4.1. Удосконалення методів популяризації літератури	39
4.2. Формування стійких читацьких інтересів	41
4.3. Досвід Biblioteca Salaborsa у роботі з підлітками: порівняльний аналіз вебсайтів української та італійської бібліотек	43
4.4. Практичні рекомендації щодо вдосконалення бібліотечної роботи з підлітками	51
ВИСНОВКИ	55
ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА	61
ДОДАТКИ	66

ВСТУП

Читання залишається одним із фундаментальних чинників інтелектуального та духовного становлення особистості. Разом із тим в умовах глобальної цифровізації та масового поширення соціальних мереж традиційна книга поступово втрачає домінантне місце у дозвіллі підлітків. Дедалі більше молоді надає перевагу коротким текстовим форматам, відеоконтенту та інтерактивним цифровим медіа, що закономірно знижує рівень систематичного читання серед юнацької аудиторії. У цьому контексті бібліотека набуває ролі ключового актора, здатного протистояти зазначеним тенденціям через інноваційні форми популяризації книги та розвиток стійкої читацької мотивації.

Актуальність теми зумовлена кількома взаємопов'язаними чинниками. По-перше, підлітковий вік є сензитивним для формування ціннісних орієнтирів і культурних уподобань. По-друге, сучасні бібліотеки перебувають у стані активної трансформації – від класичних книгозбірень до поліфункціональних інформаційно-культурних осередків. По-третє, в умовах повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України питання культурної стійкості, плекання національної ідентичності та патріотичного виховання молоді набувають особливого суспільного значення.

Об'єктом дослідження є бібліотечна робота з підлітками як система цілеспрямованих заходів з інформаційного, культурного та освітнього обслуговування юних читачів.

Предметом дослідження є методи популяризації літератури й механізми формування читацьких інтересів у підлітків на базі Кіровоградської обласної бібліотеки для дітей імені Т. Г. Шевченка.

Мета кваліфікаційної роботи – комплексний аналіз сучасного стану бібліотечної роботи з підлітками та розробка практичних рекомендацій

щодо вдосконалення методів популяризації літератури і закріплення стійких читацьких інтересів.

Досягнення мети передбачає розв'язання таких завдань:

- 1) дослідити теоретичні засади бібліотечної діяльності та науковий стан розробки проблематики роботи з підлітками;
- 2) охарактеризувати діяльність Кіровоградської обласної бібліотеки для дітей імені Т. Г. Шевченка, її структуру та ресурсну базу;
- 3) провести емпіричне дослідження читацьких потреб підліткової аудиторії шляхом анкетного опитування;
- 4) проаналізувати наявні програми та методи популяризації літератури в установі;
- 5) проаналізувати досвід Biblioteca Salaborsa у роботі з підлітками та порівняти вебсайти української та італійської бібліотек;
- 6) розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення бібліотечної роботи з підлітками.

Хронологічні рамки охоплюють сучасний етап функціонування книгозбірні – від початку 2000-х років до сьогодення, з особливим акцентом на воєнному часі (2022–2024 рр.).

Методологічну основу становить комплекс загальнонаукових і спеціальних методів: системний підхід, аналіз і синтез, порівняльний та історичний методи, статистичний аналіз, контент-аналіз, сайтометрія та анкетне опитування.

Практичне значення роботи визначається тим, що сформульовані рекомендації можуть бути впроваджені у практику досліджуваної установи і слугувати орієнтиром для регіональних дитячих та публічних бібліотек України.

Структура та зміст кваліфікаційної роботи. Обсяг основного тексту – 53 стор., список використаних джерел та літератури складає 64 найменування, 7 таблиць, 6 додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність представленої теми, визначено об'єкт, предмет, мету та завдання кваліфікаційної роботи.

У першому розділі здійснено аналіз теоретичних засад дослідження, висвітлено наукове трактування проблематики функціонування сучасних бібліотечних установ, а також розглянуто методи й джерельну базу кваліфікаційної роботи.

У другому розділі досліджено історію Кіровоградської обласної бібліотеки для дітей ім. Т. Г. Шевченка, проаналізовано основні етапи розвитку та роль бібліотеки як культурного та освітнього центру. Досліджено структуру та ресурси книгозбірні. Визначено основні напрями інформаційно-просвітницької діяльності досліджуваної бібліотечної установи.

У третьому розділі здійснено комплексний аналіз сучасного стану популяризації літератури серед підлітків. Представлено результати анкетування підлітків, спрямованого на виявлення особливостей їхньої читацької поведінки, читацьких уподобань, рівня зацікавленості художньою літературою та частоти відвідування бібліотек. Проаналізовано чинники, що впливають на формування читацьких інтересів молоді. Визначено основні тенденції та проблеми залучення підлітків до читання.

У четвертому розділі досліджено перспективи розвитку бібліотечної роботи з підлітками в сучасних умовах. Розглянуто основні напрями вдосконалення методів популяризації літератури. Проаналізовано чинники формування стійких читацьких інтересів молоді та визначено роль бібліотеки у розвитку читацької культури підлітків. Досліджено зарубіжний досвід роботи з підлітками на прикладі Biblioteca Salaborsa (м. Болонья, Італія). На основі проведеного дослідження розроблено практичні рекомендації щодо вдосконалення бібліотечної роботи з підлітками.

У висновках узагальнено результати дослідження, представлено теоретичні та практичні підсумки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ БІБЛІОТЕЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Науковий стан розробки проблеми сучасної бібліотечної діяльності

Теоретичні засади бібліотечної діяльності становлять основу для розуміння сучасних підходів до організації роботи бібліотек, зокрема у сфері обслуговування підліткової аудиторії. У контексті даного дослідження особливого значення набувають питання формування читацьких інтересів та ефективної популяризації літератури як одного з ключових напрямів бібліотечної роботи з молоддю.

Сучасна бібліотека розглядається не лише як сховище інформаційних ресурсів, а як соціокультурний простір, що сприяє розвитку особистості, критичного мислення та читацької культури. Саме тому теоретичне осмислення бібліотечної діяльності передбачає врахування психолого-педагогічних особливостей підліткового віку, специфіки читацьких потреб та сучасних методів залучення до читання.

Важливе місце у розкритті зазначеної проблематики займає аналіз наукових праць вітчизняних і зарубіжних дослідників, у яких висвітлюються теоретичні та практичні аспекти діяльності бібліотечних установ.

У сучасних дослідженнях бібліотечної справи значна увага приділяється питанням інноваційного розвитку бібліотек та трансформації їх діяльності в умовах цифровізації. У цьому контексті важливими є наукові напрацювання, присвячені впровадженню нових технологій та сервісів у бібліотечну практику. Зокрема, показовими є підходи, запропоновані В. Добровольською та Л. Чередник, які розглядають такі процеси комплексно. Авторки аналізують ключові напрями інноваційного розвитку

бібліотек, серед яких впровадження електронних ресурсів, цифрових сервісів і сучасних форм бібліотечного обслуговування. У їхніх дослідженнях акцентується увага на необхідності оновлення бібліотечної інфраструктури та підготовки фахівців до роботи в умовах цифрових технологій. Окремо підкреслюється значення бібліотек як інформаційних центрів, що забезпечують доступ до знань у цифровому середовищі. Авторки доходять висновку про важливість подальшого впровадження інноваційних рішень для підвищення ефективності бібліотечної діяльності [17].

У колективній монографії «Бібліотеки у формуванні інформаційного ресурсу стратегічних комунікацій українського суспільства» розкрито роль бібліотек у сучасному інформаційному просторі як важливих суб'єктів стратегічних комунікацій. Досліджено вплив бібліотечних установ на формування, збереження та поширення суспільно значущої інформації в умовах цифрової трансформації. Особливу увагу приділено функціонуванню бібліотек як інформаційних центрів, що забезпечують доступ до достовірних знань і сприяють інформаційній безпеці суспільства [3].

О. Онищенко розглядає основні виклики, з якими стикаються бібліотеки у цифровому середовищі, та окреслює напрями їх адаптації до нових інформаційних реалій. Особливу увагу приділено впровадженню цифрових технологій, зміні форм бібліотечного обслуговування та розвитку електронних ресурсів. У статті підкреслюється необхідність переосмислення ролі бібліотек як сучасних інформаційних центрів, що забезпечують доступ до знань у цифрову епоху. Вчений підкреслює потребу оперативного пристосування бібліотек до «цифрового середовища» та переорієнтації їхньої діяльності на інтеграцію традиційних і електронних форм обслуговування користувачів [36].

У науковій праці О. Желай здійснено комплексний аналіз функціонування електронних сервісів українських бібліотек. Науковиця детально досліджує особливості роботи електронних систем сучасних бібліотек, зокрема оцінює ефективність інформаційно-аналітичного обслуговування різних категорій користувачів, включаючи представників органів державної влади та місцевого самоврядування. Окрему увагу в монографії зосереджено на питаннях удосконалення дистанційних форм інформаційного та аналітичного сервісу [22].

У сучасних умовах особливої актуальності набувають питання оцінювання соціальної ролі бібліотек у суспільстві. У цьому контексті важливими є наукові підходи, що дозволяють об'єктивно вимірювати результативність бібліотечно-інформаційних процесів. Так, у науковому дослідженні О. Василенко розглядаються методологічні засади оцінювання соціальної ефективності бібліотек в умовах цифрової трансформації. Авторка аналізує основні показники, які дозволяють визначати вплив бібліотечної діяльності на суспільство, та підкреслює необхідність комплексного підходу до їх вимірювання. Окрему увагу приділено ролі бібліотек у забезпеченні доступу до інформації, розвитку культурного та освітнього середовища. У статті наголошується на важливості вдосконалення системи оцінювання ефективності бібліотек з урахуванням сучасних соціальних викликів [6].

Значний внесок у розвиток теорії соціальних комунікацій та документознавства зробила українська дослідниця Оксана Збанацька. У її працях бібліотека розглядається як важливий елемент системи документної комунікації, що забезпечує взаємодію між документом, інформацією та користувачем. Її дослідження сприяли формуванню сучасних підходів до організації інформаційних процесів у бібліотечній діяльності. Авторка розглядає, як формувалися основні концепції бібліотечної справи, які етапи становлення пройшла бібліотекознавча думка та як історичний досвід

впливає на сучасні теоретичні й практичні підходи. Окрему увагу приділено еволюції функцій бібліотек, зміні їх соціальної ролі та трансформації під впливом інформаційного суспільства [23].

У контексті дослідження читацької аудиторії важливе значення мають наукові праці, присвячені теоретичному осмисленню процесу читання та вивченню читачів як об'єкта бібліотечної діяльності. У цьому аспекті заслуговує на увагу монографічне дослідження Т. Новальської, в якому досліджено історичні, теоретичні і практичні аспекти вивчення читачів та процесу читання в бібліотеках, що узагальнюється поняттям бібліотечного читачезнавства як окремої галузі бібліотечної науки. На основі узагальнення практичного досвіду бібліотек у вивченні читацької аудиторії визначено основні передумови та етапи становлення і розвитку цього напрямку. У роботі також представлено концепцію бібліотечного читачезнавства як складової спеціального бібліотекознавства [35].

Важливе місце у сучасних бібліотекознавчих дослідженнях посідає проблема формування інформаційної культури суспільства. Ґрунтовне висвітлення цього питання представлено у монографії О. Онищенка та ін., що присвячена дослідженню ролі інформаційної культури у формуванні консолідованого суспільства в умовах сучасних інформаційних викликів. Автори аналізують сутність інформаційної культури, її складові та вплив на суспільні процеси, зокрема на розвиток комунікації, освіти й національної ідентичності. Особливу увагу приділено ролі бібліотек як ключових інституцій у формуванні інформаційної культури населення, забезпеченні доступу до знань і поширенні достовірної інформації. У монографії також розглядаються напрями підвищення рівня інформаційної культури в Україні як важливої умови зміцнення суспільної єдності [51].

Актуальність проблеми ефективного використання електронних ресурсів бібліотек значно зростає в умовах суспільних викликів, зокрема воєнного стану. Важливий внесок у дослідження цього питання зроблено у

статті В. Горового, в якій порушується питання раціонального й ефективного використання бібліотечних фондів для створення тематичних інформаційних та інформаційно-аналітичних продуктів, орієнтованих на потреби окремих користувачів і їхніх професійних чи корпоративних спільнот. Такі ресурси призначені для застосування у практичній діяльності, наукових дослідженнях, а також у навчальному процесі. В. Горовий наголошує, що комплексне та зважене використання всього обсягу фондів українських бібліотек у поєднанні з удосконаленням сучасних підходів до створення інформаційного контенту сприятиме збереженню ментальної стійкості суспільства, стабільному функціонуванню соціальних інститутів і підвищенню ефективності інформаційної діяльності громадян в умовах сучасних викликів і випробувань [13].

Усе зазначене вище свідчить про значну увагу дослідників до питань трансформації бібліотек в умовах цифровізації суспільства. У науковій літературі розглядаються теоретичні засади функціонування бібліотек, особливості розвитку електронних ресурсів, а також зміна їх ролі як інформаційних та соціокультурних інституцій.

Вітчизняні науковці приділяють увагу як загальним тенденціям розвитку бібліотечної справи, так і окремим аспектам, зокрема впровадженню електронних сервісів, удосконаленню інформаційного обслуговування користувачів та формуванню інформаційної культури. Узагальнення наукових праць дає підстави стверджувати, що сучасна бібліотечна діяльність є комплексним і багатовекторним об'єктом дослідження, який активно розвивається відповідно до потреб інформаційного суспільства.

1.2. Методи дослідження

Методологічну основу кваліфікаційної роботи становить сукупність загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, що забезпечують всебічне та об'єктивне вивчення діяльності бібліотечних установ у сучасному соціокультурному середовищі. Використання комплексного підходу дозволяє дослідити як теоретичні засади бібліотечної діяльності, так і практичні аспекти функціонування Кіровоградської обласної бібліотеки для дітей імені Т. Г. Шевченка.

Одним із провідних методів дослідження є системний підхід, який дозволяє розглядати бібліотеку як цілісну інформаційну систему, що складається з взаємопов'язаних елементів. До таких елементів належать бібліотечні фонди, кадровий потенціал, матеріально-технічна база, інформаційні ресурси, користувацька аудиторія та форми бібліотечного обслуговування. Застосування системного підходу дає можливість виявити взаємозв'язки між окремими складовими бібліотечної діяльності та оцінити їх вплив на ефективність функціонування бібліотеки.

У процесі дослідження також використано методи аналізу та синтезу. Метод аналізу застосовувався під час опрацювання наукових джерел, нормативно-правових актів, статистичних даних та документів бібліотеки. Він дозволив розкласти складні явища бібліотечної діяльності на окремі складові та дослідити їх більш детально.

Метод синтезу, у свою чергу, забезпечив узагальнення отриманих результатів і формування цілісного уявлення про стан і перспективи розвитку бібліотечної установи.

Порівняльний метод використовувався для аналізу різних наукових підходів до дослідження бібліотечної діяльності, а також для зіставлення особливостей функціонування бібліотек у різні історичні періоди. Це

дозволило визначити основні тенденції розвитку бібліотечної справи та виявити специфіку сучасного етапу її розвитку в Україні.

Важливе значення для дослідження має історичний метод, який дав змогу простежити етапи становлення та розвитку бібліотек загалом і дитячих бібліотек зокрема. Використання цього методу дозволило проаналізувати історію створення та розвитку Кіровоградської обласної бібліотеки для дітей ім. Т. Г. Шевченка та визначити її місце у системі бібліотечних установ регіону.

Для аналізу показників діяльності бібліотеки було застосовано статистичний метод. За його допомогою досліджено кількісні показники роботи бібліотеки, зокрема чисельність користувачів, обсяг бібліотечного фонду, рівень відвідуваності, кількість проведених культурно-просвітницьких заходів та спектр бібліотечних послуг.

Окрім цього, у дослідженні використано метод контент-аналізу, який дозволив проаналізувати інформаційні матеріали бібліотеки, її офіційний веб-сайт, звітну документацію та публікації у засобах масової інформації. Застосування цього методу сприяло оцінці інформаційної діяльності бібліотеки та рівня її комунікації з користувачами.

Сайтометрія – це метод дослідження та оцінювання веб-ресурсів, який базується на аналізі їхньої структури, змісту, функціонування та користувацької активності в мережі Інтернет.

У бібліотечно-інформаційній сфері сайтометрія використовується для вивчення електронних ресурсів бібліотек, зокрема їх офіційних сайтів, електронних каталогів, цифрових бібліотек та онлайн-сервісів. Основна мета методу – визначити ефективність веб-присутності установи та ступінь її відповідності інформаційним потребам користувачів.

До основних показників сайтометричного аналізу належать:

- структура та зручність навігації сайту;
- повнота та актуальність інформаційного наповнення;

- доступність електронних ресурсів і сервісів;
- частота оновлення контенту;
- рівень інтерактивності та зворотного зв'язку з користувачами;
- відвідуваність і популярність вебресурсу.

Застосування сайтометрії дозволяє виявити сильні та слабкі сторони електронних ресурсів бібліотеки, оцінити їх відповідність сучасним вимогам інформаційного суспільства та визначити напрями подальшого вдосконалення цифрових сервісів.

Анкетування (опитування) – це метод збору первинної соціально-інформаційної даних, який передбачає отримання відомостей від респондентів шляхом відповідей на заздалегідь підготовлені запитання.

У бібліотечно-інформаційних дослідженнях анкетування використовується для вивчення потреб, інтересів та рівня задоволеності користувачів бібліотечними послугами, зокрема електронними ресурсами та онлайн-сервісами. Застосування цього методу дозволило отримати як кількісні, так і якісні дані щодо поведінки користувачів та їхнього ставлення до бібліотеки.

Перевагами методу є простота проведення, можливість охоплення великої кількості респондентів та оперативність отримання результатів. Застосування анкетування в бібліотечних дослідженнях дало змогу оцінити рівень задоволеності користувачів, виявити їхні інформаційні потреби та визначити напрями вдосконалення бібліотечного обслуговування.

Таким чином, використання комплексу загальнонаукових і спеціальних методів дослідження забезпечило всебічне опрацювання проблематики кваліфікаційної роботи. Застосовані підходи дали змогу проаналізувати як теоретичні основи, так і практичні аспекти їх функціонування, зокрема технічні, організаційні та користувацькі характеристики. Отримані результати дозволили визначити як переваги, так і проблемні аспекти бібліотечної роботи з підлітками, а також окреслити

напрями подальшого вдосконалення методів популяризації літератури та формування читацьких інтересів.

Тож, обрана методологія забезпечила комплексність та об'єктивність проведеного дослідження.

1.3. Джерельна база дослідження

Джерельна база дослідження є досить різноманітною та охоплює кілька основних груп джерел.

До першої групи належать нормативно-правові акти України, що регулюють діяльність бібліотек, зокрема закони, постанови та інші нормативні документи у сфері культури, освіти та інформаційної політики. Ці документи визначають правові засади функціонування бібліотечних установ та їх місце у системі культурних інституцій держави. До цієї групи належать Закони України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» [43], «Про авторське право і суміжні права» [43], «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» [45], «Про інформацію» [46], а також Стратегію розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» [55].

Другу групу становлять державні стандарти України, що регламентують окремі аспекти інформаційної та бібліотечної діяльності. Зокрема, ДСТУ 2228-93 [18] визначає основні терміни та поняття у сфері оброблення інформації; ДСТУ 3396.0-96 [20] встановлює базові положення технічного захисту інформації; ДСТУ 2392-94 [19] унормовує базові поняття інформатизації та документації; ДСТУ ISO 7154:2010 [21] регулює принципи бібліографічного упорядкування інформації.

Окреме значення має використання професійних мереж та стандартів обміну інформацією, що забезпечує ефективну взаємодію бібліотек у

фаховому середовищі та сприяє впровадженню комплексного підходу до роботи з електронними ресурсами.

Третю групу джерел становлять робочі документи Кіровоградської обласної бібліотеки для дітей ім. Т. Г. Шевченка. До них належать плани діяльності бібліотеки (Додаток А), Формуляр користувача (Додаток Б), інформаційні буклети (Додаток В), аналітичні матеріали (анкета) (Додаток Г), а також інформація з офіційного вебсайту бібліотеки [38], вебсайту Biblioteca Salaborsa (м. Болонья, Італія) [37].

Таким чином, використання різноманітних методів дослідження та широкої джерельної бази забезпечує наукову обґрунтованість результатів кваліфікаційної роботи та створює необхідні умови для комплексного аналізу діяльності Кіровоградської обласної бібліотеки для дітей ім. Т. Г. Шевченка.

1.4. Поняття та сутність бібліотечної роботи з підлітками

Бібліотечна робота з підлітками є важливим напрямом діяльності сучасної бібліотеки, спрямованим на задоволення інформаційних, освітніх, культурних та дозвілєвих потреб користувачів підліткового віку. Її сутність полягає у цілеспрямованій організації бібліотечно-інформаційного обслуговування, яке враховує вікові, психологічні та соціальні особливості підлітків як окремої читацької групи.

Підлітковий вік характеризується формуванням світогляду, активним розвитком пізнавальних інтересів, пошуком власної ідентичності та підвищеною чутливістю до інформаційного впливу. У зв'язку з цим бібліотека виступає не лише як джерело інформації, а й як соціокультурний простір, що сприяє розвитку особистості, формуванню читацької культури та критичного мислення.

Поняття бібліотечної роботи з підлітками охоплює комплекс заходів, які включають інформаційне обслуговування, популяризацію літератури,

організацію дозвілля, проведення культурно-просвітницьких і виховних заходів, а також використання сучасних цифрових технологій для залучення молоді до читання. Важливе значення має індивідуальний та диференційований підхід до користувачів, що дозволяє враховувати їхні інтереси, рівень підготовки та читацькі потреби.

Сутність цієї діяльності полягає у формуванні стійкої мотивації до читання, розвитку інформаційної культури та забезпеченні доступу до якісних інформаційних ресурсів. Бібліотека в цьому процесі виконує роль посередника між підлітком та інформаційним середовищем, допомагаючи йому орієнтуватися у великому обсязі інформації та формувати власні ціннісні орієнтири.

Таким чином, бібліотечна робота з підлітками є багатогранною системою взаємодії, що поєднує інформаційну, освітню та виховну функції бібліотеки і спрямована на всебічний розвиток особистості підлітка.

Висновки до розділу I

Проведений аналіз історіографії засвідчив, що бібліотечна діяльність є важливим об'єктом наукового дослідження у межах бібліотекознавства, документознавства та інформаційних наук. У працях зарубіжних і українських дослідників розглядаються ключові питання розвитку бібліотечної справи, організації бібліотечних фондів, систематизації інформаційних ресурсів та забезпечення доступу користувачів до інформації.

Історіографічний огляд показав, що значна увага приділяється дослідженню трансформації бібліотек у сучасному інформаційному суспільстві, впливу цифрових технологій на бібліотечну діяльність та розвитку електронних інформаційних ресурсів. Концептуальні положення, сформульовані у працях Ш. Р. Ранганатана, К. Лінча, К. Боргман, а також українських дослідників В. Горового, О. Онищенка, О. Бруй, В. Добровольської, О. Желай, Л. Чередник, О. Збанацької, Т. Новальської та

Р. Білоусової, стали важливою теоретичною основою для розуміння сучасної ролі бібліотек у суспільстві.

Водночас аналіз наукових джерел показав недостатню кількість досліджень, присвячених діяльності конкретних регіональних бібліотек для дітей. Більшість праць мають загальнотеоретичний характер або присвячені великим національним бібліотекам.

Методологічна основа дослідження, сформована шляхом поєднання системного, історичного, порівняльного та статистичного методів, а також методів аналізу, синтезу і контент-аналізу, дозволяє здійснити комплексне дослідження діяльності бібліотечної установи.

Результати проведеного історіографічного аналізу створюють теоретичну основу для подальшого дослідження діяльності Кіровоградської обласної бібліотеки для дітей ім. Т. Г. Шевченка, що буде здійснено у наступних розділах кваліфікаційної роботи.

Отже, бібліотечна робота з підлітками є важливим і багатофункціональним напрямом діяльності бібліотеки, що поєднує інформаційну, освітню та соціокультурну складові. Вона спрямована на задоволення специфічних потреб підліткової аудиторії з урахуванням її вікових та психологічних особливостей. У процесі такої роботи бібліотека виступає як простір формування читацької культури, розвитку інтересу до читання та критичного мислення. Таким чином, ефективна організація бібліотечної роботи з підлітками є важливою умовою їхнього інтелектуального та особистісного розвитку.

РОЗДІЛ 2

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ ДЛЯ ДІТЕЙ ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА

2.1. Історія бібліотеки та її роль у соціокультурному просторі регіону

Дитячі бібліотеки є невід'ємним складником державної культурної та освітньої політики України, оскільки ці установи забезпечують доступ підростаючого покоління до документних ресурсів і культурних надбань, сприяючи духовному та інтелектуальному розвитку суспільства. Серед спеціалізованих бібліотечних закладів Кіровоградщини Кіровоградська обласна бібліотека для дітей імені Т. Г. Шевченка посідає провідне місце регіонального методичного та інформаційно-культурного осередку для дітей і юнацтва.

Правовим підґрунтям роботи установи слугують Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (1995, зі змінами) [44], Закон України «Про охорону дитинства» (2001) [49], а також галузеві накази та методичні матеріали Міністерства культури та стратегічних комунікацій. Ці нормативні акти гарантують кожній дитині право на вільний доступ до інформації та культурних надбань.

Заснування обласної книгозбірні відбулося у повоєнний час в умовах становлення мережі державних дитячих бібліотек. З перших років існування заклад поєднував функцію зберігання та видачі книг із роллю культурно-освітнього осередку регіону. Початковий фонд формувався з художньої літератури, навчальних видань, дитячих енциклопедій та юнацьких часописів. Перші бібліотекарі провадили активну просвітницьку роботу, відвідуючи школи і дитячі заклади з метою пропаганди книги.

У повоєнні роки пріоритетом стало відновлення культурного середовища, підтримка дитячої освіти та розширення доступу до книжки. Зростання читацького контингенту й активне поповнення фондів закладали міцну основу для подальшого розвитку установи.

У другій половині ХХ століття заклад набув статусу регіонального методичного центру. Персонал системно запроваджував нові форми роботи, спрямовані на розвиток читацьких інтересів і підтримку творчої активності дітей. Книгозбірня перетворилася на базу обласних семінарів, де фахівці обмінювалися передовими методиками залучення підростаючого покоління до систематичного читання.

Присвоєння установі імені Тараса Григоровича Шевченка стало символічним орієнтиром, що окреслив ціннісні пріоритети просвітницької місії закладу й підкреслив його роль як осередку популяризації національної літературної спадщини. Постать Кобзаря й донині залишається невичерпним джерелом натхнення для патріотично-виховної роботи з юними читачами.

В роки незалежності заклад послідовно адаптувався до нових умов: розпочалась автоматизація бібліотечних процесів, запроваджено електронні каталоги і цифрові ресурси, налагоджено онлайн-комунікацію з читачами. Це дозволило суттєво підвищити якість інформаційного обслуговування.

Нині установа функціонує як поліфункціональний культурно-інформаційний простір, відкритий для всіх дітей незалежно від соціального становища та місця проживання їхніх родин. В умовах повномасштабного вторгнення Російської Федерації, що розпочалося 24 лютого 2022 року, заклад не зупинив роботи, адаптувавши діяльність до безпекових реалій. Психологічна підтримка дітей, допомога внутрішньо переміщеним особам та культурна реабілітація засобами книги стали невід'ємними складовими місії установи у воєнний час.

Бібліотека є майданчиком обласних конкурсів, фестивалів читання, літературних зустрічей і культурних акцій, що сприяють формуванню регіональної ідентичності молодого покоління та дозволяють масштабувати набутий досвід на рівень сільських книгозбірень Кіровоградщини.

Ретроспективний аналіз засвідчує: шлях установи від традиційного фондозберігача до сучасного інформаційно-культурного центру відображає логіку розвитку всієї бібліотечної галузі – послідовне нарощення функцій, відкритість до змін і незмінна орієнтація на потреби юного читача.

2.2. Структурна організація та ресурсна база закладу

Ефективне функціонування бібліотеки визначається передусім злагодженою організаційною структурою. Вона охоплює кілька взаємопов'язаних блоків: підрозділи обслуговування читачів, методичний блок, сектор фондоутворення та каталогізації, а також адміністративно-господарський підрозділ. Така конфігурація забезпечує збалансованість внутрішніх процесів і гнучке реагування на запити аудиторії.

Підрозділи обслуговування є ключовою ланкою взаємодії з дітьми, підлітками, батьками й педагогами. Організація роботи з читачами ґрунтується на принципі вікової диференціації: для молодших школярів застосовуються ігрові та інтерактивні форми, тоді як для підліткової аудиторії акцент зміщується на розвиток критичного мислення і навичок самостійного пошуку інформації.

Методичний блок виконує функцію організаційно-методичного центру для книгозбірень Кіровоградщини. Фахівці відділу аналізують стан бібліотечного обслуговування дітей у регіоні, координують упровадження нових підходів і організовують безперервне навчання бібліотекарів через семінари, тренінги та стажування.

Сектор фондоутворення здійснює комплектування колекції відповідно до чинного законодавства, вікових особливостей читачів і

тенденцій ринку книговидавання. Постійний моніторинг видавничого простору дозволяє підтримувати актуальність та різноманітність фонду.

Документна колекція охоплює художню, навчальну, довідково-енциклопедичну та краєзнавчу літературу, а також електронні ресурси. Художнє слово становить її основу: твори для дітей і підлітків різних жанрів виховують моральні цінності, розвивають уяву і збагачують емоційний досвід читача. Краєзнавчі матеріали про Кіровоградщину займають особливе місце, сприяючи формуванню регіональної ідентичності та патріотичних почуттів.

Автоматизований електронний каталог забезпечує оперативний пошук документів і є базовим інструментом сучасного бібліотечного сервісу. Доступ до мережі інтернет розширює можливості дистанційної роботи з інформаційними ресурсами для всіх категорій відвідувачів.

Кадровий потенціал є визначальним чинником якості обслуговування. Сучасний фахівець дитячої бібліотеки поєднує компетентності в галузі бібліотечної справи й цифрових технологій із навичками педагогічної та культурно-просвітницької роботи. Індивідуальний підхід до кожного читача – підбір літератури, інформаційне консультування – є стандартом якісного бібліотечного сервісу.

Матеріально-технічна база включає читальні зали, книгосховища, мультимедійне обладнання та комп'ютерну техніку. Поліфункціональний гнучкий простір, адаптований до різних форм читацької і творчої діяльності, є сучасним стандартом бібліотечного середовища.

Отже, структурна організація та ресурсна база установи забезпечують комплексну реалізацію її функцій та створюють умови для якісного обслуговування дітей і підлітків Кіровоградщини.

2.3. Інформаційно-просвітницька діяльність у сучасних реаліях

Інформаційно-просвітницька діяльність бібліотеки поєднує інформаційну, освітню, культурну та соціальну складові. В умовах конкуренції з цифровими медіа установа активно розвиває інноваційні форми залучення підліткової аудиторії до книги.

Книжкові виставки – традиційний інструмент популяризації фонду – зазнали суттєвої еволюції. Поряд зі стаціонарними все ширшого поширення набувають онлайн-виставки, що охоплюють читачів із найвіддаленіших районів регіону. Тематика виставок охоплює широкий діапазон: українська й зарубіжна дитяча класика, героїко-патріотична тематика, екологія, видатні особистості та актуальні суспільні питання.

Літературні подорожі, квести і годинники дозволяють дітям у захоплюючій формі знайомитися з творчістю письменників та образами літературних персонажів. Використання мультимедійних презентацій, відеоматеріалів і тематичних ігор перетворює книгозбірню на простір яскравих читацьких відкриттів.

Серед найбільш резонансних ініціатив – щорічний Обласний тиждень дитячого читання, краєзнавчо-патріотичні проєкти «Україна – це ми, Україна – це я!» та «Поетичний рушник Кіровоградщини». Ці заходи знайомлять дітей з автентичним фольклором і літературною спадщиною краю, виховують повагу до рідної культури.

Пріоритетним завданням у воєнний час є національно-патріотичне виховання. На базі установи функціонує патріотично-просвітницький хаб «Незламні читайлики» – безпечний простір для соціокультурної та психологічної адаптації дітей, зокрема переміщених осіб.

Окремим напрямом є розвиток медіаграмотності: заняття з кібербезпеки і медіагігієни формують навички верифікації інформації та відповідальної поведінки в цифровому просторі – компетентності, вкрай

необхідні в умовах інформаційної агресії. Дистанційні та гібридні формати публікації в соціальних мережах, відеотрансляції, буктрейлери – забезпечують безперервний контакт із читачами незалежно від обставин.

Таким чином, інформаційно-просвітницька діяльність установи має системний, поліфункціональний характер і слугує формуванню гармонійно розвиненої особистості, здатної до самостійного навчання, критичного мислення та активної участі в суспільному житті.

Висновки до розділу 2

Комплексний аналіз діяльності Кіровоградської обласної бібліотеки для дітей імені Т. Г. Шевченка засвідчив, що заклад пройшов тривалий шлях еволюції від традиційної книгозбірні до поліфункціонального культурно-інформаційного центру, послідовно адаптуючись до суспільних і технологічних викликів кожної доби. Розгалужена організаційна структура і збалансований ресурсний потенціал – документний фонд, електронні сервіси та кваліфікований персонал – забезпечують якісне виконання інформаційної, освітньої та соціальної місії установи. Інформаційно-просвітницька діяльність поєднує традиційні й інноваційні форми роботи, а патріотично-виховний напрям набув особливого значення в умовах воєнного часу. Заклад виконує важливу соціально-інтеграційну роль, гарантуючи рівний доступ до культурних ресурсів для всіх категорій дитячого населення Кіровоградщини.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ЛІТЕРАТУРИ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ У БІБЛІОТЕЦІ

3.1. Методика збору даних

Для об'єктивного аналізу стану популяризації літератури серед підліткової аудиторії застосовано комплекс емпіричних методів, що поєднує кількісні та якісні підходи.

Провідним інструментом збору первинних даних стало паперове (роздаткове) анкетування. Цей формат обрано свідомо: він забезпечує вищий рівень заповнення порівняно з онлайн-аналогами, унеможливорює технічні бар'єри та спонукає до більш обдуманих відповідей. Анкети розповсюджувалися безпосередньо під час відвідування бібліотеки та на культурно-просвітницьких заходах упродовж одного місяця.

Цільову аудиторію склали підлітки 11–17 років – зареєстровані користувачі та постійні відвідувачі установи. Вибірка формувалася методом стихійного відбору. Загальний обсяг – 159 осіб – забезпечує достатній рівень репрезентативності в межах дослідження.

Анкета структурована за сімома тематичними блоками: (1) соціально-демографічні відомості; (2) частота та мотивація відвідування; (3) задоволеність асортиментом і доступністю літератури; (4) оцінка вебсайту; (5) задоволеність заходами; (6) бар'єри для відвідування; (7) відкрите питання щодо пропозицій. Анкета містить закриті питання, питання з множинним вибором, шкальні оцінки та одне відкрите питання.

Обробка результатів здійснювалася засобами описової статистики – підрахунок абсолютних частот і відсоткових часток. Відповіді на відкрите питання систематизовано методом контент-аналізу за тематичними

категоріями. Дотримано принципів анонімності та добровільності участі, що сприяло відвертості опитуваних.

Допоміжним методом став аналіз документів установи: вивчення звітних матеріалів щодо відвідуваності й видачі фонду дозволило доповнити суб'єктивні оцінки об'єктивними статистичними відомостями.

3.2. Опитування підлітків: результати та аналіз

Результати анкетування охоплюють п'ять ключових аналітичних блоків: соціально-демографічні характеристики, частоту та мотивацію відвідування, задоволеність фондом, оцінку цифрових сервісів і задоволеність заходами.

Характеристика вибірки

Розподіл 159 респондентів за віком подано в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1.

Розподіл респондентів за віковими групами

Вікова група	Кількість осіб	Частка (%)
11–13 років	58	36,5%
14–15 років	62	39,0%
16–17 років	39	24,5%
Разом	159	100%

Найчисленнішою є група 14–15 років (39,0%), що відповідає реальному контингенту закладу. Поступове скорочення частки старших підлітків (16–17 років – 24,5%) є закономірною тенденцією для дитячих бібліотек.

Частота та мотивація відвідування

Показники частоти відвідування наведено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2.

Частота відвідування бібліотеки

Частота відвідування	Кількість осіб	Частка (%)
Щотижня	34	21,4%
Кілька разів на місяць	61	38,4%
Раз на місяць	38	23,9%
Рідше ніж раз на місяць	26	16,3%
Разом	159	100%

Найбільша частка опитаних (38,4%) відвідує книгозбірню кілька разів на місяць. Стабільне ядро щотижневих відвідувачів – 21,4%. Разом із тим 40,2% приходять раз на місяць або рідше, що вказує на існуючий резерв для підвищення лояльності аудиторії.

Мотиви відвідування (питання з множинним вибором) зведено в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3.

Мотиви відвідування (множинний вибір)

Мотив відвідування (множинний вибір)	Відповідей	Частка від вибірки
Взяти книгу або підручник	112	70,4%
Підготовка до навчання	89	56,0%
Участь у заходах закладу	74	46,5%
Спілкування з однолітками	53	33,3%
Доступ до інтернету / комп'ютера	47	29,6%
Особистий інтерес до читання	41	25,8%

Провідним мотивом залишається отримання книг (70,4%), другим – підготовка до навчання (56,0%). Участь у заходах як причину візиту назвали 46,5% – свідчення успішної культурно-просвітницької роботи. Особистий

інтерес до читання відзначили лише 25,8%, що підтверджує необхідність цілеспрямованої роботи з формування внутрішньої читацької мотивації.

Задоволеність фондом та його доступністю

Оцінки задоволеності літературним фондом відображено в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4.

Задоволеність підлітків асортиментом та доступністю літератури

Оцінка задоволеності	Кількість осіб	Частка (%)
Повністю задоволений(-а)	41	25,8%
Здебільшого задоволений(-а)	63	39,6%
Частково задоволений(-а)	38	23,9%
Не задоволений(-а)	17	10,7%
Разом	159	100%

Загалом 65,4% опитаних повністю або здебільшого задоволені колекцією. Водночас 34,6% мають суттєві зауваження: бракує сучасних україномовних видань у жанрах фентезі та пригодницькій прозі, а кількість примірників популярних книг є недостатньою.

Оцінка вебсайту

Результати оцінювання цифрових сервісів відображено в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5.

Оцінка зручності вебсайту бібліотеки

Критерій	Зручно / добре	Задовільно	Незручно / погано
Навігація сайтом	38,4%	34,0%	27,6%
Пошук книги в каталозі	31,4%	40,3%	28,3%
Інформація про заходи	44,0%	36,5%	19,5%
Мобільна адаптованість	29,6%	31,4%	39,0%
Зовнішній вигляд, дизайн	42,1%	35,2%	22,7%

Найпроблемнішим аспектом виявилася мобільна адаптованість: 39,0% оцінили її незадовільно. Зважаючи на те, що смартфон є основним пристроєм виходу в інтернет для переважної більшості підлітків, це є критичним недоліком. Незручним пошук у каталозі вважають 28,3% респондентів.

Задоволеність заходами

Рівень задоволеності культурно-просвітницькими заходами подано в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6.

Задоволеність культурно-просвітницькими заходами

Рівень задоволеності заходами	Кількість осіб	Частка (%)
Повністю задоволений(-а)	48	30,2%
Здебільшого задоволений(-а)	67	42,1%
Частково задоволений(-а)	31	19,5%
Не задоволений(-а)	13	8,2%
Разом	159	100%

Задоволеність заходами (72,3% позитивних оцінок) є помітно вищою за задоволеність фондом. Найвищі оцінки отримали інтерактивні формати – квести і майстер-класи. Традиційні лекційні форми набирали нижчі бали переважно серед старших підлітків.

Пропозиції щодо вдосконалення

Результати опрацювання відкритого питання систематизовано в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7.

Пропозиції підлітків щодо вдосконалення діяльності бібліотеки

Пропозиція (множинний вибір)	Відповідей	Частка від вибірки
-------------------------------------	-------------------	---------------------------

Оновити фонд сучасною підлітковою літературою	98	61,6%
Покращити сайт або створити мобільний застосунок	87	54,7%
Більше інтерактивних заходів і квестів	76	47,8%
Запровадити онлайн-бронювання книг	69	43,4%
Розширити години роботи	54	34,0%
Облаштувати зону відпочинку або коворкінг	48	30,2%
Більше зустрічей із письменниками	37	23,3%

Найпопулярніший запит – оновлення колекції (61,6%), далі – вдосконалення цифрових сервісів (54,7%) та розширення інтерактивних форматів (47,8%). Запит на онлайн-бронювання (43,4%) і облаштування зони відпочинку (30,2%) відображає прагнення підлітків бачити книгозбірню зручним соціальним простором.

3.3. Аналіз програм та методів популяризації

Зіставлення суб'єктивних оцінок респондентів із документальними матеріалами установи дозволяє здійснити комплексну оцінку чинних програм і методів популяризаційної роботи.

Мотиваційна структура відвідування засвідчує: заклад успішно позиціонує себе як культурно-дозвіллевий простір. Водночас низька частка тих, хто приходить суто заради читання (25,8%), сигналізує про потребу окремої стратегії формування внутрішньої читацької мотивації – без якої навіть найкращий фонд залишатиметься незатребуваним.

Виявлений розрив між запитами підлітків і складом фонду є типовою проблемою регіональних дитячих бібліотек: бюджетні обмеження комплектування не дозволяють оперативно реагувати на динаміку

підліткового книговидання. Попит на сучасні україномовні жанрові видання суттєво перевищує наявну пропозицію.

Незадовільний стан мобільних цифрових сервісів є стратегічним ризиком: відсутність якісного мобільного інтерфейсу фактично відсікає значну частину потенційної аудиторії. Водночас відносно висока оцінка актуальності контенту про заходи (44,0% задоволених) свідчить про усвідомленість установи у питаннях цифрової комунікації.

Аналіз пропозицій підлітків дозволяє сформулювати три стратегічні пріоритети: актуалізація фонду відповідно до жанрових уподобань аудиторії; цифрова модернізація – мобільна версія сайту, онлайн-бронювання, персоналізовані рекомендації; переосмислення фізичного простору бібліотеки як відкритого середовища для навчання, творчості та спілкування.

Позитивним сигналом є висока залученість підлітків до патріотичних заходів, що підтверджує: формування національної ідентичності у молодіжному середовищі є конкурентною перевагою установи, яку варто розвивати і надалі.

Висновки до розділу 3

Емпіричне дослідження охопило 159 підлітків і надало репрезентативну картину читацьких практик та оцінних суджень аудиторії. Провідними мотивами відвідування виявилися утилітарні – отримання книг і підготовка до занять; особистий читацький інтерес рухає лише кожним четвертим підлітком. Рівень задоволеності заходами (72,3%) перевищує задоволеність фондом (65,4%), що вказує на ефективність масової роботи при одночасній потребі в актуалізації колекції. Критичним недоліком цифрових сервісів визнано незадовільну мобільну адаптацію вебсайту. Три пріоритетні напрями, сформульовані підлітками, – оновлення фонду,

мобільні сервіси та інтерактивні заходи – стануть основою рекомендацій четвертого розділу.

РОЗДІЛ 4

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БІБЛІОТЕЧНОЇ РОБОТИ З ПІДЛІТКАМИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

4.1. Удосконалення методів популяризації літератури

Здобутки дослідження в поєднанні з вивченням актуальних тенденцій галузі дозволяють окреслити пріоритетні напрями вдосконалення методів популяризації літератури серед підліткової аудиторії. Значущість цього завдання зумовлена природою підліткового читання: саме у цьому віці формуються культурні вподобання та інформаційні стратегії, що визначатимуть особистість на десятиліття вперед.

Традиційні методи – книжкові виставки, рекомендаційні переліки, літературні огляди – не втрачають своєї цінності, однак у роботі з підлітками потребують переосмислення. Ефективна популяризація має створювати умови для власного відкриття книги, а не транслювати нав'язані смаки.

Інтерактивні та іммерсивні формати

Літературні квести, книжкові escape-кімнати, рольові ігри за сюжетами творів, театральні імпровізації – ці форми забезпечують «занурене читання», за якого підліток стає активним учасником літературного світу. Емоційно насичений досвід, пов'язаний із книгою, суттєво підвищує ймовірність подальшого читацького інтересу.

Перспективним є формат «читацького краудсорсингу» – залучення підлітків до формування рекомендаційного контенту для однолітків. Порада ровесника діє значно переконливіше, ніж рекомендація дорослого. Читацькі клуби, де самі підлітки обирають тексти для обговорення і публікують рецензії на сторінках бібліотеки у соціальних мережах, перетворюють простір закладу на платформу горизонтальної комунікації.

Цифрова та медіаінтеграція

Розробка мобільного застосунку бібліотеки з онлайн-каталогом, бронюванням, персоналізованими рекомендаціями та сповіщеннями про заходи суттєво підвищить доступність послуг. Як засвідчило опитування, 54,7% підлітків визначили вдосконалення цифрових сервісів своїм пріоритетним запитом.

Активна присутність у соціальних мережах у форматі живого контенту – буктрейлери, відеорецензії, читацькі челенджі – формує відчуття причетності й перетворює бібліотеку на актора цифрового культурного простору. Часткове делегування ведення сторінок волонтерській підлітковій редакції водночас розвиває медіаграмотність молоді.

Гібридні заходи – онлайн-трансляції зустрічей із письменниками і творчих майстерень – розширюють охоплення до підлітків із віддалених районів Кіровоградщини, позбавлених можливості регулярно відвідувати обласний заклад.

Партнерська мережа

Налагодження стійкої співпраці із закладами освіти, позашкільними установами, молодіжними організаціями і видавництвами дозволяє досягти синергетичного ефекту та охопити ширшу аудиторію. Спільні проєкти з педагогами, що інтегрують бібліотечні ресурси у навчальний процес, органічно поєднують освітню й культурну місії закладу. Залучення місцевих благодійників і громадських фондів до фінансування популяризаційних ініціатив є важливим ресурсом в умовах бюджетних обмежень.

Вдосконалення методів популяризації вимагає системного підходу: оновлення форматів, цифрова трансформація і розбудова партнерської мережі мають реалізовуватися паралельно, спираючись на регулярне вивчення читацьких потреб аудиторії.

4.2. Формування стійких читацьких інтересів

Закріплення стійких читацьких інтересів підлітків є одним із найскладніших і водночас найважливіших завдань сучасної дитячої бібліотеки. Парадокс полягає в тому, що підлітковий вік є оптимальним для кристалізації самостійних культурних смаків, проте саме тоді конкуренція з боку цифрових розваг є найінтенсивнішою. Дані опитування підтвердили цю суперечність: лише 25,8% підлітків назвали особистий читацький інтерес головним мотивом відвідування.

Теоретичним підґрунтям розробки відповідних стратегій слугує концепція самодетермінації Е. Десі та Р. Раяна [61], відповідно до якої стійка внутрішня мотивація до будь-якої діяльності формується за умови задоволення трьох базових потреб: автономії (право власного вибору), компетентності (відчуття зростання і досягнення) та причетності (відчуття зв'язку з іншими). Практична реалізація цих принципів у бібліотечній роботі відкриває значні можливості.

Читацька автономія та свобода вибору

Реальна свобода у виборі читацького матеріалу є фундаментом стійкого інтересу до книги. Нав'язування «правильних» текстів без урахування індивідуальних уподобань не лише не розвиває читацьку культуру, а й здатне сформувати стійкий негатив щодо читання як такого. Натомість фонд, що охоплює широкий жанровий спектр – від класики до сучасного фентезі, графічних романів і якісного нон-фікшн – надає підлітку право обирати. Саме дефіцит таких видань є, за результатами опитування, головним джерелом незадоволеності колекцією.

Ефективним інструментом є індивідуальні читацькі маршрути – персоналізовані рекомендації, що складаються бібліотекарем разом із підлітком на основі вже наявних уподобань. Принцип «від знайомого – до нового» дозволяє поступово розширювати горизонти без відчуття примусу.

Цифровий аналог – рекомендаційний алгоритм у мобільному застосунку – є одним із найзатребуваніших рішень у сучасних публічних бібліотеках.

Читацькі спільноти та горизонтальна взаємодія

Потреба в причетності – один із найпотужніших рушіїв підліткової поведінки. Читацькі клуби й дискусійні групи на засадах горизонтальності, де самі підлітки обирають книги і правила обговорення, перетворюють читання з індивідуального заняття на спільну культурну практику. Роль бібліотекаря у таких форматах – фасилітатор, а не куратор із заздалегідь визначеними правильними відповідями.

Залучення підлітків до ведення читацьких блогів, публікації рецензій та участі в BookTok-форматах використовує природні цифрові звички молоді для просування книжкової культури. Зарубіжний досвід підтверджує: підлітки, залучені до виробництва читацького контенту, демонструють значно вищу читацьку активність.

Зв'язок книги з реальним досвідом підлітка

Для закріплення читацького інтересу принципово важливо, щоб підліток відчував зв'язок між книгою та актуальними питаннями власного життя. Заходи, у центрі яких – осмислення тем ідентичності, дружби, майбутнього, психологічного здоров'я і воєнного досвіду, мають значно вищий мотиваційний потенціал. Особливо значущою в сучасному українському контексті є література, що осмислює теми стійкості, патріотизму й культурної пам'яті – питання, надзвичайно близькі тим, хто дорослішає в умовах війни.

Закріплення читацьких інтересів – процес тривалий і нелінійний. Він вимагає від бібліотеки гнучкості, уважності до аудиторії та готовності постійно оновлювати форми і зміст роботи. Ключові умови успіху: повага до читацької автономії, соціальний контекст читання та зв'язок між книгою і реальним досвідом молодої людини.

4.3. Досвід Biblioteca Salaborsa у роботі з підлітками: порівняльний аналіз вебсайтів української та італійської бібліотек

Важливим складником сучасної бібліотечної діяльності є офіційний вебсайт, який забезпечує доступ до інформаційних ресурсів і послуг бібліотеки. Для визначення спільних та відмінних рис цифрового представництва бібліотек було проведено порівняння вебсайтів Кіровоградської обласної бібліотеки для дітей ім. Т. Г. Шевченка та Biblioteca Salaborsa.

Biblioteca Salaborsa – муніципальна мультимедійна бібліотека загальної інформації міста Болонья, що входить до мережі публічних бібліотек «Biblioteche di Bologna» і підпорядковується муніципалітету (Comune di Bologna). Бібліотека розташована в історичній будівлі колишньої біржі (Sala Borsa) на площі П'яцца Маджоре, у самому центрі міста, що визначає її роль не лише як інформаційного, а й як культурного та соціального центру громади [37].

Фонди бібліотеки охоплюють широкий спектр носіїв інформації: друковані книги, газети та журнали, карти, аудіокниги, відеозаписи, музичні CD, CD-ROM, DVD, а також доступ до спеціалізованих баз даних. У приміщенні бібліотеки облаштовано комп'ютерні робочі місця з доступом до мережі Інтернет та зону покриття Wi-Fi. Окремо функціонують пов'язані структурні підрозділи й проєкти: дитяча бібліотека («biblioteca Salaborsa ragazzi»), краєзнавча цифрова колекція «Bologna Online» та лабораторія «Salaborsa Lab».

Досвід роботи італійської бібліотеки Biblioteca Salaborsa демонструє ефективність сучасних підходів до залучення підлітків до читання, що поєднують традиційні бібліотечні послуги з інноваційними формами комунікації та культурно-освітньої діяльності. Важливу роль у реалізації цих підходів відіграють цифрові технології, які забезпечують оперативну взаємодію з користувачами та розширюють доступ до інформаційних

ресурсів. Одним із ключових інструментів такої взаємодії є офіційний вебсайт бібліотеки, який виступає не лише інформаційною платформою, а й засобом популяризації читання, культурних заходів та бібліотечних послуг. У зв'язку з цим доцільно розглянути структуру, функціональні можливості та інформаційне наповнення вебсайту бібліотеки.

Веб-сайт *Biblioteca Salaborsa* (bibliotecasalaborsa.it) має чітку триступеневу ієрархічну структуру, побудовану навколо п'яти укрупнених навігаційних блоків: «Informazioni» (інформація про бібліотеку, історія, статистика, доступність, карта послуг і карта колекцій), «Come fare per» («Як зробити» – практичні інструкції для користувача: реєстрація, видача, продовження, бронювання тощо), «Le collezioni» (колекції за видами носіїв), «Attività» (заходи та проєкти) і блок контактної інформації. Кожен пункт меню відкриває окрему сторінку, оформлену за єдиним уніфікованим шаблоном, що забезпечує передбачуваність навігації для користувача.

Принциповою особливістю сайту *Salaborsa* є наявність динамічного інформаційного блоку про поточний статус роботи бібліотеки в реальному часі (наприклад, повідомлення про те, що бібліотека наразі закрита і час її наступного відкриття), а також наскрізний пошук по всьому сайту та окремий пошук у межах розділу бібліографічних рекомендацій.

Веб-сайт Кіровоградської ОБД ім. Т. Г. Шевченка [38] формально містить порівнянну за змістом кількість тематичних розділів (історія бібліотеки, правила користування, контакти, режим роботи, структура, довідково-бібліографічна робота, методична робота, періодичні видання, нові надходження, онлайн-послуги, новини та анонси заходів, соціальні проєкти, доступність, електронний каталог). Проте навігаційне меню реалізоване як суцільний горизонтальний/вертикальний перелік текстових посилань без чіткого виокремлення розділів і підрозділів засобами дизайну (відсутні розгортвані підменю, картки чи блокова верстка). Значну частку пунктів меню становлять окремі анонси конкретних заходів із прив'язкою до

конкретних дат (наприклад, анонси на червень 2026 року), що, з одного боку, оперативно інформує користувача про поточні події, але з іншого – швидко робить меню перевантаженим і застарілим, оскільки минулі анонси, судячи з їхньої кількості, не вилучаються систематично.

За наступною ознакою – дизайн та технологічна реалізація сайт Salaborsa виконано в сучасній адаптивній (responsive) верстці з коректно заданими метатегами для мобільних пристроїв (viewport, apple-mobile-web-app-status-bar-style), фірмовим кольоровим оформленням (характерний жовтий колір #ffcc00), уніфікованими картками з обкладинками та зображеннями для кожного матеріалу. Розробку й супровід сайту здійснює спеціалізована дизайн-студія (Chialab), а контент сайту структуровано відповідно до елементів метаданих Dublin Core (DC.title, DC.creator, DC.description, DC.language, DC.license тощо), що полегшує його індексацію пошуковими системами та подальшу автоматизовану обробку.

Тоді як сайт КОБД ім. Т. Г. Шевченка побудований за технологією, типовою для українських бюджетних установ кінця 2000-х – початку 2010-х років: табличну верстку (HTML-таблиці для розташування елементів сторінки), статичні сторінки з розширенням .php без явних ознак адаптивного дизайну для мобільних пристроїв.

Доступність, мультимовність та присутність у соціальних мережах сайту Salaborsa має окрему сторінку «Accessibilità» (доступність), а також документи «Carta dei Servizi» (хартія послуг) і «Carta delle Collezioni» (хартія колекцій), що декларують стандарти обслуговування. Контент сайту представлено переважно італійською мовою. Бібліотека присутня у трьох соціальних мережах – X (Twitter), Facebook та Instagram, посилання на які розміщені у верхній частині кожної сторінки.

Сайт КОБД ім. Т. Г. Шевченка пропонує користувачам англomовну версію головної сторінки (eng/index.php), а також містить окремі розділи, присвячені доступності та інклюзії («Доступність без бар'єрів», «Права

людини»)), графік особистого прийому громадян. Бібліотека представлена у значно ширшому переліку соціальних мереж і месенджерів порівняно із Salaborsa: Facebook, Instagram, YouTube, Telegram та TikTok, що відображає орієнтацію на дитячу й підліткову аудиторію, активну в цих каналах.

Порівняльний аналіз розділів рекомендаційної бібліографії дозволив якісно оцінити надання літератури – розділ «Proposte di lettura, ascolto e visione» (“Пропозиції для читання, прослуховування та перегляду”) є потужним інструментом рекомендаційної бібліографії, побудованим на принципі тематичної категоризації. Користувачеві пропонується 16 фіксованих тематичних рубрик: образотворче мистецтво, архітектура та ландшафт; Болонья (краєзнавство); право, економіка та праця; комікси (fumetto); географія та подорожі; міжкультурність; освіта; література; мови; медіа та інформація; медицина та здоров'я; наука й нові технології; соціальні науки; кіно, музика, театр; спорт та ігри; історія; домашнє господарство.

Кожна тематична добірка («bibliografia») оформлена як окрема картка із зображенням обкладинки (тематичною ілюстрацією), назвою та коротким описом-анотацією, що пояснює зміст і призначення підбірки. Прикладами таких добірок є «Leggere a colori» (тематичний підбір за кольоровою гамою жанрів), «Leggere sulle Nuvole 2026» (щорічний тематичний перелік графічних романів), «Leoni, pardi e orsi tra le palme» (фільми-лауреати великих європейських кінофестивалів) та «La via dell'ombra» (краєзнавча добірка про історію Болоньї). Загальна кількість добірок є значною – матеріал розподілено на 28 сторінок із пагінацією.

Принципово важливою рисою цього розділу є його мультимедійність: добірки охоплюють не лише друковані видання, а й аудіокниги, фільми та музичні записи (про що прямо свідчить назва розділу – “читання, прослуховування та перегляд”), а також наскрізний пошук безпосередньо в межах бібліографій («cerca nelle bibliografie»). Тематика добірок тісно

пов'язана з актуальним культурним календарем міста (кінофестивалі, ювілейні дати, сезонні теми).

Аналогом італійського розділу на сайті КОБД ім. Т. Г. Шевченка є сторінка «Радимо прочитати». На відміну від Salaborsa, цей розділ організовано як одну довгу сторінку без тематичної категоризації, без пагінації та без вбудованої системи пошуку чи фільтрації за жанром, віковою категорією чи темою.

Кожна позиція в переліку складається з двох елементів: розгорнутої анотації – короткого описового тексту, що в емоційній, інтригуючій формі представляє сюжет або тематику видання та має на меті заохотити дитину чи підлітка до читання, – та повного бібліографічного опису за чинним стандартом (прізвище та ініціали автора, назва твору, відомості про перекладача чи упорядника, місце видання, видавництво, рік, кількість сторінок, серія, ISBN та орієнтовна роздрібна ціна).

Контент розділу орієнтований переважно на сучасну українську дитячу та підліткову літературу (видання провідних українських видавництв – «Vivat», «Ранок», «Видавництво Старого Лева» та інших), причому йдеться здебільшого про новинки 2023 – 2025 років видання, що свідчить про намагання бібліотеки оперативно інформувати читачів про актуальні надходження. Водночас у текстовому вмісті сторінки відсутні зображення обкладинок книг, а сам розділ не передбачає мультимедійних рекомендацій (аудіокниги, фільми, музика), на відміну від італійського аналога.

Аналіз видів послуг обох бібліотек надає широкий спектр для порівняння: послуги Biblioteca Salaborsa розділ «Come fare per» («Як зробити») сайту Salaborsa представляє розгорнутий перелік сервісів, орієнтованих на практичні потреби користувача: оформлення читацького абонементу (Iscriversi), отримання видань на дім (Prendere in prestito), продовження терміну користування та онлайн-бронювання (Prorogare e prenotare online), використання мобільного застосунку для роботи з

електронним каталогом (App SBN UBO), участь у міжсистемному циркулюючому абонементі на рівні метрополії (PIC – Prestito Intersistemico Circolante Metropolitano), доставка видань додому для маломобільних користувачів (Prestito a domicilio), міжбібліотечний обмін (Prestito interbibliotecario).

Окрему групу становлять сервіси, що перетворюють бібліотеку на простір для дозвілля й самореалізації: прослуховування вінілових платівок у спеціально облаштованій залі (Ascoltare vinili), навчальні зони для самостійної роботи (Studiare in biblioteca), перегляд фільмів (Vedere un film), доступ до інтернету (Navigare in internet), можливість запропонувати придбання видання для фонду (Suggerire un acquisto), довідкова служба «Запитай бібліотеку» (Chiedere alla biblioteca), оренда приміщень бібліотеки для заходів (Utilizzo degli spazi), зарядка мобільних пристроїв (Caricare telefono, tablet e PC), можливість фінансової підтримки бібліотеки (Sostenere la biblioteca) та послуга оформлення альтернативної (псевдонімної) ідентичності читача для вразливих категорій користувачів (Richiedere un'identità alias).

До спектра послуг також належать колекції за видами носіїв (книги, аудіокниги, періодика, відео, музика), доступ до регіональної цифрової бібліотеки електронних книг EmiLib та краєзнавчої цифрової колекції Bologna Online, а також культурно-освітні активності: групи читання, курси італійської мови для іноземців, лінгвістичний клуб «Lo Scioglilingua», проєкт «Leila» – бібліотека речей (шерингова платформа предметів повсякденного вжитку), проєкт повторного використання книг «La seconda vita dei libri», заходи для шкіл та мистецькі виставки-резиденції художників.

Послуги КОБД ім. Т. Г. Шевченка – сайт КОБД ім. Т. Г. Шевченка пропонує блок онлайн-послуг, що включає електронну реєстрацію/перереєстрацію читача, онлайн-продовження терміну користування виданнями, онлайн-замовлення (резервування) книг,

віртуальні екскурсії по бібліотеці та послугу електронного супроводу користувача. Робота з фондом забезпечується через електронний каталог.

Значна частина контенту сайту присвячена методичній та довідково-бібліографічній роботі: календар знаменних і пам'ятних дат, інформаційні матеріали про видатних українських письменників, методична допомога школярам у підготовці рефератів та доповідей, добірки інтернет-ресурсів, буктрейлери та презентації за літературними творами, огляди нових надходжень літератури.

Культурно-дозвілєва складова представлена діяльністю клубів та гуртків за інтересами: кіноклуб, читацький клуб «Гавенята», медіа-клуб BiblioHab 11+, редколегія для підлітків, гурток програмування Code Club Ukraine, клуби «Ясниця» та «НАШІ». Окремий блок присвячено заходам з кібербезпеки та безпеки в інтернеті для дітей, а також національно-патріотичному вихованню (заходи до державних свят, тематика збройної агресії проти України). Бібліотека приділяє увагу інклюзії та доступності – наявні розділи про безбар'єрність і права людини, а також графік особистого прийому громадян. Як методичний центр обласного рівня, бібліотека координує діяльність мережі спеціалізованих дитячих бібліотек області, проводить семінари-практикуми та обласні етапи всеукраїнських досліджень.

Проведений порівняльний аналіз веб-сайтів та видів послуг Biblioteca Salaborsa (м. Болонья, Італія) і Кіровоградської обласної бібліотеки для дітей ім. Т. Г. Шевченка (м. Кропивницький, Україна) дозволяє сформулювати такі висновки:

Biblioteca Salaborsa демонструє модель сучасного, технологічно зрілого вебпредставництва публічної бібліотеки: адаптивний дизайн, структуровані метадані, наскрізний пошук, динамічна інформація про режим роботи та уніфіковане візуальне оформлення. Це відповідає

загальноєвропейській тенденції розвитку бібліотечних сайтів як повноцінних цифрових сервісних платформ.

Бібліотека. Т. Г. Шевченка за змістовним наповненням є порівнянним із італійським аналогом (наявні практично всі типові розділи – про бібліотеку, послуги, новини, каталог, доступність), проте відстає за технологічною реалізацією: застаріла таблична верстка, перевантажене й невпорядковане навігаційне меню, відсутність адаптивного дизайну та наскрізного пошуку.

Водночас український сайт має й переваги порівняно з італійським: наявність англomовної версії та значно ширша присутність у соціальних мережах і месенджерах (включно з Telegram і TikTok), що краще відповідає медіаспоживанню сучасної дитячої та підліткової аудиторії.

Розділ «Proposte di lettura, ascolto e visione» реалізує концепцію тематичного, мультимедійного та візуально насиченого рекомендаційного сервісу з можливістю пошуку, що інтегрований у культурний контекст міста та охоплює книги, аудіо- й відеоматеріали.

Розділ «Радимо прочитати» є прикладом традиційної анотованої бібліографії з повним бібліографічним описом видань, орієнтованої на оперативне інформування про новинки сучасної української дитячої літератури, але позбавленої тематичної структуризації, візуальних елементів, пошуку та мультимедійної складової.

Повний бібліографічний опис (видавництво, рік, ISBN, ціна), який систематично наводиться в українському розділі, є практично корисним елементом, відсутнім у спрощених описах італійських добірок, і його варто зберегти й надалі.

Спектр послуг Biblioteca Salaborsa виходить за межі традиційного бібліотечного обслуговування і реалізує концепцію бібліотеки як «третього місця» – простору для дозвілля, навчання, творчості та соціальної взаємодії

(зала прослуховування вінілу, навчальні зони, шерингова платформа речей «Leila», послуга альтернативної ідентичності для вразливих користувачів).

Послуги бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка зосереджені на забезпеченні: методичної і довідково-бібліографічної підтримки школярів, мережа клубів за інтересами для дітей і підлітків, заходи з безпеки в інтернеті та національно-патріотичного виховання, а також виконання функцій регіонального методичного центру для мережі дитячих бібліотек області – функція, яка структурно відсутня в італійській установі.

Базовий набір онлайн-сервісів для читача (реєстрація, продовження, замовлення/бронювання видань через електронний каталог) присутній в обох бібліотеках, що свідчить про досягнення українським закладом базового рівня цифровізації обслуговування, тоді як італійська бібліотека пропонує додатково розширені сервіси (доставка додому, міжсистемний абонемент у межах метрополії, мобільний застосунок).

Загалом порівняльний аналіз засвідчує, що при зіставному змістовному наповненні (наявність розділів про бібліотеку, послуги, рекомендаційну бібліографію, новини, доступність) головна відмінність між двома бібліотечними веб-сайтами полягає не у переліку розділів, а в якості їх технологічної реалізації, структурованості подання інформації та ступені інтеграції цифрових сервісів у єдину користувацьку платформу. Досвід Biblioteca Salaborsa може слугувати орієнтиром для модернізації вебпредставництва бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка за умови адаптації запозичених рішень до специфіки дитячої аудиторії та ресурсних можливостей українського закладу.

4.4. Практичні рекомендації щодо вдосконалення бібліотечної роботи з підлітками

На підставі результатів дослідження сформульовано комплекс практичних рекомендацій за чотирма напрямками з розподілом за часовими горизонтами реалізації.

1. Фондова політика та комплектування

Оновлення колекції сучасною підлітковою літературою є пріоритетним запитом аудиторії (61,6%). Рекомендується щорічний моніторинг ринку підліткового книговидання та включення до плану комплектування видань у жанрах фентезі, наукової фантастики, психологічної прози і якісного нон-фікшн. Механізм читацьких побажань – скринька у приміщенні і форма на сайті – підвищить релевантність закупівель і формуватиме у підлітків відчуття співучасті в розвитку закладу. Пріоритет слід надавати сучасним українським авторам для підліткової аудиторії, зокрема виданням після 2022 року.

2. Цифрова інфраструктура та онлайн-сервіси

Невідкладним завданням є редизайн вебсайту за принципом mobile-first із коректним відображенням усіх функцій на мобільних пристроях. У середньостроковій перспективі рекомендується розробити застосунок із функціями пошуку в каталозі, онлайн-бронювання, персоналізованих рекомендацій і сповіщень про заходи. Онлайн-бронювання відзначили пріоритетним 43,4% опитаних. Активізацію роботи в соціальних мережах доцільно організувати через волонтерську підліткову редакцію.

Рекомендації щодо вдосконалення веб-сайту КОБД ім. Т. Г. Шевченка

На основі виявлених кращих практик Biblioteca Salaborsa можна запропонувати такі напрями вдосконалення веб-сайту української бібліотеки:

- технічне оновлення сайту: перехід на сучасну адаптивну (responsive) верстку з коректним кодуванням UTF-8, що покращить доступність для людей з порушеннями зору та індексацію пошуковими системами;
- реструктуризація навігаційного меню: укрупнення розділів за прикладом блоків «Informazioni» / «Come fare per» / «Le collezioni» /

«Attività», перенесення архівних анонсів заходів у окремий календар подій або новинну стрічку, щоб не перевантажувати головне меню;

- реорганізація розділу «Радимо прочитати» за тематичним та віковим принципом (наприклад, за жанрами, віковими категоріями 6+, 9+, 12+, темами), додавання зображень обкладинок, пагінації та функції пошуку/фільтрації;
- розширення видів рекомендованого контенту за рахунок аудіокниг, буктрейлерів і відеоматеріалів, інтегрованих безпосередньо в рекомендаційні добірки (а не лише як окремий розділ сайту);
- впровадження наскрізного пошуку по сайту та індикатора поточного режиму роботи бібліотеки (“відкрито/закрито”) для покращення користувацького досвіду;
- збереження й розвиток наявних переваг: широкої присутності у соціальних мережах, методичної ролі для мережі дитячих бібліотек області, повного бібліографічного опису рекомендованих видань та національно-патріотичного й безпекового спрямування заходів, що відповідають актуальним потребам української аудиторії.

3. Масова та просвітницька робота

Рекомендується збільшити частку заходів у форматі квестів, творчих лабораторій, дебатів і читацьких ток-шоу. Диференційований підхід за віком залишається обов'язковим: ігрові формати – для молодших підлітків, дискусійні – для старших. Патріотично-виховні проєкти «Незламні читайлики», «Україна – це ми, Україна – це я!» і «Поетичний рушник Кіровоградщини» слід розвивати і доповнювати новими ініціативами. Щорічне анкетування читацьких потреб необхідно закріпити як стандартну практику.

4. Кадровий розвиток та організаційна культура

До планів підвищення кваліфікації доцільно включити тренінги з таких напрямів: сучасні методи роботи з підлітками; ведення соціальних мереж; психологія читання; психологічна підтримка дітей, які пережили воєнну травму. На рівні управління рекомендується впровадити систему регулярного зворотного зв'язку від користувачів і переглянути внутрішні стандарти якості обслуговування підліткової аудиторії.

Часові горизонти: короткострокові заходи (до 1 року, без значних витрат) – активізація соціальних мереж, читацькі клуби, механізм побажань, анкетування; середньострокові (1–3 роки) – мобільний редизайн сайту, онлайн-бронювання; довгострокові (3–5 років) – власний застосунок, системна трансформація бібліотечного простору.

Висновки до розділу 4

У четвертому розділі визначено три стратегічні пріоритети вдосконалення популяризаційної роботи – розвиток інтерактивних форматів, цифрова трансформація сервісів і розбудова партнерської мережі. Обґрунтовано засади закріплення стійких читацьких інтересів підлітків: повага до читацької автономії, горизонтальні читацькі спільноти та зв'язок між книгою й актуальним досвідом молодої людини. Практичні рекомендації, структуровані за чотирма напрямками із розподілом за часовими горизонтами, є реалістичними, ресурсно обґрунтованими і спрямованими на системне підвищення якості бібліотечного обслуговування підліткової аудиторії Кіровоградщини.

ВИСНОВКИ

Кваліфікаційна робота присвячена комплексному дослідженню бібліотечної роботи з підлітками на матеріалах Кіровоградської обласної бібліотеки для дітей імені Т. Г. Шевченка із залученням порівняльного аналізу зарубіжного досвіду. Актуальність обраної теми зумовлена суперечністю між стрімкою трансформацією медіасередовища, в якому формуються читацькі практики сучасних підлітків, та інерційністю інституційних змін у більшості вітчизняних дитячих бібліотек. Поєднання системного, порівняльного та статистичного підходів із безпосереднім емпіричним анкетуванням забезпечило комплексність і достовірність отриманих результатів, а виявлений у науковій літературі дефіцит досліджень регіональних дитячих бібліотек як самостійних об'єктів аналізу – на відміну від загальних теоретичних студій – підтвердив наукову новизну роботи.

Аналіз інституційного розвитку КОБД ім. Т. Г. Шевченка засвідчив, що бібліотека пройшла тривалий і насичений шлях від традиційної книгозбірні до поліфункціонального культурно-інформаційного центру. На кожному етапі – відновлення після Другої світової війни, цифровий стрибок в роки незалежності, реструктуризація в умовах повномасштабного вторгнення 2022 року – установа демонструвала здатність адаптуватися до суспільних викликів, зберігати діяльність і продовжувати розвиток навіть в екстремальних обставинах. Це свідчить про глибоку вкоріненість закладу в регіональну громаду і його незаперечну суспільну значущість. Розгалужена організаційна структура, що охоплює підрозділи обслуговування, методичний блок та сектор фондоутворення, збалансований документний фонд – художня, навчальна, довідкова та краєзнавча література в єдності з електронними ресурсами – і кваліфікований персонал, який органічно поєднує бібліотекознавчі, педагогічні та цифрові компетентності, разом

забезпечують комплексну реалізацію інформаційної, освітньої, культурної та соціальної функцій установи.

Важливим методологічним інструментом дослідження став порівняльний аналіз КОБД та Biblioteca Salaborsa (Болонья, Італія) – одного з провідних прикладів цифрової трансформації публічної бібліотеки в Європі, що обслуговує широку міську аудиторію і вважається еталоном UX-орієнтованого бібліотечного сервісу. Зіставлення за вісьмома критеріями – цільова аудиторія, вебсайт і мобільна адаптація, онлайн-сервіси, рекомендаційні добірки, формати заходів, соціальні мережі, тематична специфіка і ключові переваги – виявило двоїсту картину. У сфері цифрової інфраструктури та UX-проектування вебресурсу українська бібліотека поступається європейській: Salaborsa пропонує повноцінну адаптивну версію сайту, наскрізний пошук, онлайн-бронювання та персоналізовані рекомендації, інтегровані аудіо- й відеоматеріали в добірках. Водночас у методичному керівництві мережею дитячих бібліотек Кіровоградщини, повноті бібліографічного опису та патріотично-виховному спрямуванні КОБД має виразні власні переваги, що точно відповідають потребам аудиторії воєнного часу і не мають аналогів у діяльності жодної з порівнюваних зарубіжних установ. Результати порівняння стали безпосередньою науковою основою для формулювання практичних рекомендацій і дозволили уникнути механічного перенесення чужого досвіду на вітчизняний ґрунт.

Емпіричне дослідження, проведене методом анкетного опитування 159 підлітків віком 11–17 років, надало розгорнуту і диференційовану картину читацьких практик та оцінних суджень цільової аудиторії. Провідними мотивами відвідування виявилися утилітарні – отримання книг (70,4%) і підготовка до навчання (56,0%), тоді як особистий інтерес до читання як самостійний спонукальний чинник назвали лише 25,8% опитаних. Це вказує на те, що для значної частини підлітків бібліотека

залишається передусім ресурсним, а не культурним простором, і ставить перед закладом завдання цілеспрямованого формування внутрішньої читацької мотивації. Разом з тим показник участі у заходах (46,5%) переконливо свідчить про успішність масової роботи: майже кожен другий відвідувач приходить до бібліотеки не лише за книгою, а й за спільнотою та враженнями.

Порівняльний аналіз задоволеності за ключовими параметрами розкрив внутрішню нерівномірність сприйняття бібліотечного сервісу підлітками. Рівень позитивних оцінок культурно-просвітницьких заходів (72,3%) помітно перевищує задоволеність асортиментом фонду (65,4%), що підтверджує: саме масова робота є найсильнішою стороною закладу в очах аудиторії. Критичним слабким місцем залишається мобільна адаптованість вебсайту: 39,0% респондентів оцінили її негативно – і це при тому, що смартфон є основним засобом доступу до інтернету для переважної більшості підлітків. Зазначена диспропорція особливо красномовна на тлі повноцінної мобільної версії *Biblioteca Salaborsa* і становить стратегічний ризик для установи в середньостроковій перспективі: бібліотека, яку незручно використовувати зі смартфона, поступово випадає з цифрового горизонту молодшої аудиторії.

Систематизація відповідей на відкрите питання анкети окреслила три стратегічні вектори розвитку, пріоритетні з погляду самої аудиторії. Перший – актуалізація фонду сучасною україномовною підлітковою літературою (61,6%), передусім у жанрах фентезі, наукової фантастики, психологічної прози та якісного нон-фікшн. Другий – цифрова модернізація: мобільна версія сайту (54,7%) та онлайн-бронювання (43,4%). Третій – трансформація фізичного середовища у відкритий соціальний простір для навчання, творчості та спілкування, де підліток відчувається повноправним господарем, а не гостем. Показово, що всі три вектори збігаються з тими сферами, в яких *Biblioteca Salaborsa* демонструє найвищі результати, що

надає їм додаткової стратегічної обґрунтованості в широкому міжнародному контексті.

На підставі здобутих результатів та порівняльного аналізу розроблено практичні рекомендації за чотирма напрямками з розподілом за часовими горизонтами реалізації. У сфері фондової політики передбачено щорічний моніторинг ринку підліткового книговидання, систематичне комплектування жанровими виданнями та впровадження механізму читацьких побажань – скриньки у приміщенні та форми на сайті – із пріоритетом для сучасних україномовних авторів, зокрема видань після 2022 року. Цифровий напрям охоплює перепроєктування вебсайту за принципом *mobile-first* із коректним кодуванням і наскрізним пошуком, реорганізацію рекомендаційних добірок за аналогією з блоком «Le collezioni» Biblioteca Salaborsa (з фільтрацією за жанром і віком, обкладинками та інтегрованими медіаматеріалами), а в перспективі – розробку власного мобільного застосунку з онлайн-бронюванням і персоналізованими рекомендаціями. В організації масової роботи рекомендовано збільшити частку квестів, творчих лабораторій, дебатів і читацьких ток-шоу з обов'язковою диференціацією за віком: ігрові формати – для молодших підлітків, дискусійні – для старших. У кадровій площині – тренінги з цифрових компетентностей, ведення соціальних мереж і психологічної підтримки дітей із воєнним досвідом. Короткострокові заходи не потребують значних фінансових ресурсів і можуть бути розпочаті негайно, тоді як середньо- і довгострокові ініціативи формують системну основу для сталого розвитку закладу.

Особливої ваги в сучасних умовах набуває соціальна місія бібліотеки, яка не вичерпується книговидачею і просвітництвом. Забезпечення рівного доступу до культурних і інформаційних ресурсів, підтримка внутрішньо переміщених дітей і підлітків, формування безпечного середовища для дитячої спільноти, психологічна реабілітація засобами книги – ці завдання

вийшли на перший план після 24 лютого 2022 року і надали місії закладу нового, особливо гострого суспільного виміру. Патріотично-просвітницький хаб «Незламні читайлики», красназавчі проєкти «Україна – це ми, Україна – це я!» і «Поетичний рушник Кіровоградщини» є яскравим прикладом відповідального й гнучкого реагування установи на виклики воєнного часу. Ця діяльність – не лише відповідь на зовнішні обставини, а й вираження інституційної ідентичності бібліотеки, яка принципово відрізняє КОБД від будь-якого європейського аналога і становить її незаперечну конкурентну перевагу в очах регіональної громади.

Теоретичне значення роботи полягає у систематизації підходів до бібліотечного обслуговування підліткової аудиторії, обґрунтуванні методики компаративного аналізу вітчизняних і зарубіжних книгозбірень, а також у виявленні актуальних закономірностей трансформації регіональних дитячих бібліотек в умовах цифровізації та воєнного стану. Практична цінність визначається реалістичністю і ресурсною обґрунтованістю сформульованих рекомендацій, які враховують як специфіку конкретного закладу, так і перевірені міжнародні практики. Кіровоградська обласна бібліотека для дітей імені Т. Г. Шевченка є динамічною, суспільно укоріненою інституцією з чіткою місією і реальним потенціалом для подальшого розвитку. Проведений компаративний аналіз підтвердив, що визначені пріоритети – актуалізація фонду, цифрова модернізація та переосмислення бібліотечного простору – є стратегічно обґрунтованими не лише з погляду запитів власної аудиторії, а й у контексті найкращих міжнародних практик. Послідовна реалізація цих векторів у поєднанні з поглибленням патріотично-виховної роботи і системним вивченням читацьких потреб забезпечить закладу міцні позиції провідного культурно-інформаційного осередку Кіровоградщини на тривалу перспективу. Результати дослідження можуть слугувати методичним орієнтиром для інших регіональних дитячих бібліотек України, що стикаються зі схожими

викликами у сфері популяризації читання серед підліткового середовища в умовах сучасних суспільних трансформацій.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Антоненко І. П. Бібліотека як соціальний інститут у сучасному суспільстві : монографія. Київ : Ліра-К, 2018. 215 с.
2. Березюк Н. М. Бібліотечна робота з підлітками: виклики сучасності та шляхи їх подолання. Бібліотечна планета. 2021. № 2. С. 12–17.
3. Бібліотеки у формуванні інформаційного ресурсу стратегічних комунікацій українського суспільства : монографія / [В. М. Горовий та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : НБУВ, 2021. 248 с.
4. Бондаренко В. І. Читацькі інтереси сучасних підлітків: результати соціологічного дослідження. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2020. № 3. С. 54–61.
5. Бруй О. М. Сучасна бібліотека як простір для молоді: міжнародний досвід та вітчизняна практика. Бібліотечний вісник. 2019. № 5. С. 3–11.
6. Василенко О. М. Сучасні підходи до визначення показників соціальної ефективності основних напрямів діяльності бібліотек. Підвищення ефективності діяльності бібліотечно-інформаційного комплексу в умовах цифровізації : наук.-метод. зб. Київ : НБУВ, 2022. С. 7–16.
7. Ващенко Л. О. Популяризація книги та читання серед підлітків засобами бібліотечного маркетингу. Вісник Харківської державної академії культури. 2020. Вип. 58. С. 89–97.
8. Вилегжаніна Т. І. Публічна бібліотека в умовах інформаційного суспільства : монографія. Київ : Самміт-Книга, 2016. 294 с.
9. Воскобойнікова-Гузєва О. В. Стратегії розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України: генезис, концепції, імплементація : монографія. Київ : Академперіодика, 2014. 362 с.
10. Гецевич Н. А. Інноваційні методи залучення підлітків до читання в умовах публічної бібліотеки. Бібліотечний форум України. 2021. № 1. С. 18–23.
11. Горова С. В. Трансформація бібліотечної діяльності в умовах цифрового середовища : монографія. Київ : НБУВ, 2020. 198 с.
12. Горова С. В. Роль дитячої бібліотеки у формуванні інформаційної культури молодого покоління. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2022. Вип. 63. С. 41–55.

13. Горовий В. М. Особливості використання електронних ресурсів національних бібліотек в умовах воєнного протистояння. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2022. Вип. 64. С. 11–27.
14. Грінченко Т. А. Бібліотерапія як метод роботи з підлітками в умовах воєнного часу. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2023. № 2. С. 35–43.
15. Гудименко Г. Г. Квест як форма популяризації читання серед учнівської молоді. Бібліотечна планета. 2019. № 4. С. 22–26.
16. Дерлеменко В. В. Проектна діяльність бібліотек у роботі з підлітковою аудиторією. Бібліотечний вісник. 2020. № 6. С. 17–24.
17. Добровольська В. В., Чередник Л. А. Інноваційна діяльність бібліотек в умовах цифрового суспільства. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2023. № 1. С. 5–11.
18. ДСТУ 2228-93. Системи оброблення інформації. Підготовлення і оброблення даних. Терміни та визначення. Київ : Держстандарт України, 1994.
19. ДСТУ 2392-94. Інформація та документація. Базові поняття. Терміни та визначення. Київ : Держстандарт України, 1994. 30 с.
20. ДСТУ 3396.0-96. Захист інформації. Технічний захист інформації. Основні положення. Київ : Держстандарт України, 1996.
21. ДСТУ ISO 7154:2010. Інформація і документація. Принципи бібліографічного упорядкування (ISO 7154:1983, IDT). Київ : Держспоживстандарт України, 2010.
22. Желай О. П. Електронний сервіс сучасної бібліотеки : монографія. Київ : НБУВ, 2021. 208 с.
23. Збанацька О. М. Історичний ракурс сучасного бібліотекознавства. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2019. № 3. С. 14–22.
24. Каракоз О. О. Дитяча бібліотека як центр культурного дозвілля: сучасний стан і перспективи розвитку. Вісник Книжкової палати. 2021. № 8. С. 32–37.
25. Кириленко О. Г. Формування читацьких навичок підлітків у цифровому середовищі. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2022. № 1. С. 20–29.
26. Коваль Т. М. Соціально-комунікаційна діяльність публічних бібліотек у роботі з дітьми та юнацтвом. Соціальні комунікації: теорія і практика. 2020. Т. 11. С. 78–89.

27. Кононученко Л. В. Бібліотека і молодь: форми та методи взаємодії : монографія. Харків : ХДАК, 2019. 176 с.
28. Кононученко Л. В. Клубні форми роботи бібліотеки з підлітками як засіб розвитку читацьких інтересів. Вісник Харківської державної академії культури. 2019. Вип. 55. С. 112–120.
29. Лобановська І. Г. Розвиток бібліотечно-інформаційного обслуговування дітей та юнацтва: тенденції та пріоритети. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2021. Вип. 60. С. 27–40.
30. Матвієнко О. В. Електронні ресурси для дітей та підлітків у бібліотеках: досвід формування та використання. Бібліотечний вісник. 2021. № 3. С. 8–16.
31. Медведєва В. М. Читання як соціокультурний феномен: бібліотечний аспект : монографія. Київ : Ліра-К, 2017. 231 с.
32. Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій та установ (IFLA) : офіційний вебсайт. URL: <https://www.ifla.org/>.
33. Науменко Т. В. Соціалізація підлітків засобами бібліотечної діяльності. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2019. № 4. С. 156–166.
34. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіційний вебсайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.
35. Новальська Т. В. Бібліотечне читачезнавство в Україні: історія, теорія, практика : монографія. Київ : Ліра-К, 2018. 352 с.
36. Онищенко О. С. Адаптація бібліотек до «життя в цифрі». Бібліотечний вісник. 2020. № 1. С. 3–8.
37. Офіційний вебсайт Biblioteca Salaborsa (м. Болонья, Італія). URL: <https://www.bibliotecasalaborsa.it/>.
38. Офіційний вебсайт Кіровоградської обласної бібліотеки для дітей імені Т. Г. Шевченка. URL: <https://oblbib.kr.ua/>.
39. Офіційний вебсайт Української бібліотечної асоціації (УБА). URL: <https://ula.org.ua/>.
40. Пашкова В. С. Публічні бібліотеки в демократичному суспільстві: зарубіжний досвід та уроки для України : монографія. Київ : УБА, 2015. 188 с.
41. Петрова Л. Г. Медіаграмотність підлітків як пріоритетний напрям роботи сучасної бібліотеки. Бібліотечний форум України. 2022. № 2. С. 14–20.

42. Пилипченко Т. І. Використання ігрових технологій у роботі бібліотеки з підлітками. Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти. 2020. Вип. 2. С. 88–95.
43. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 1 груд. 2022 р. № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20>.
44. Про бібліотеки і бібліотечну справу : Закон України від 27 січ. 1995 р. № 32/95-ВР // Відом. Верхов. Ради України. 1995. № 7. С. 45–52; в ред. Закону № 16-19 від 01.01.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-вр>.
45. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : Закон України від 5 лип. 1994 р. № 80/94-ВР // Відом. Верхов. Ради України. 1994. № 31. Ст. 286. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр>.
46. Про інформацію : Закон України від 2 жовт. 1992 р. № 2657-XII // Відом. Верхов. Ради України. 1992. № 48. Ст. 650; в ред. Закону № 317-19 від 21.05.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
47. Про культуру : Закон України від 14 груд. 2010 р. № 2778-17 // Відом. Верхов. Ради України. 2011. № 24. Ст. 168; в ред. Закону № 76-19 від 01.01.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>.
48. Про освіту : Закон України від 5 верес. 2017 р. № 2145-VIII // Відом. Верхов. Ради України. 2017. № 38–39. Ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
49. Про охорону дитинства : Закон України від 26 квіт. 2001 р. № 2402-III // Відом. Верхов. Ради України. 2001. № 30. Ст. 142. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>.
50. Прокопенко Л. С. Бібліотека в системі виховання читацької культури сучасного підлітка. Вісник Книжкової палати. 2020. № 5. С. 28–34.
51. Розвиток інформаційної культури як умова єдності українського суспільства : монографія. Київ : НБУВ, 2017. 248 с.
52. Романуха О. М. Інклюзивна бібліотека: особливості роботи з підлітками з особливими потребами. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2021. № 4. С. 62–70.
53. Сілевич Л. М. Буккросинг як інноваційна форма популяризації читання серед молоді. Бібліотечна планета. 2020. № 1. С. 18–21.
54. Скаченко О. О. Роль шкільної та публічної бібліотеки у формуванні читацьких компетентностей підлітків. Педагогіка і психологія. 2021. № 3. С. 44–52.

55. Стратегія розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» : схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 берез. 2016 р. № 219-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-p>.
56. Тарасенко Н. В. Партнерство бібліотеки та школи в реалізації програм заохочення читання. *Бібліотечний вісник*. 2022. № 1. С. 20–27.
57. Тимошенко І. В. Бібліотечні заходи з популяризації вітчизняної літератури серед підлітків в умовах воєнного стану. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2023. № 3. С. 48–55.
58. Хоменко О. М. Психологічні особливості читацької діяльності підлітків та їх урахування в бібліотечній роботі. *Актуальні проблеми психології*. 2020. Т. 4, вип. 16. С. 134–142.
59. Agosto D. E. *Teens and Libraries: Getting It Right*. Chicago : American Library Association, 2019. 214 p.
60. Braun L. W., Hartman M. L., Hughes-Hassell S., Kumasi K. *The Future of Library Services for and with Teens: A Call to Action*. Chicago : YALSA, 2014. 40 p. URL: <https://www.ala.org/yalsa/sites/ala.org.yalsa/files/content/FutureofLibraryServices.pdf>.
61. Deci E., Ryan R. Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation. *American Psychologist*. 2000. Vol. 55. No. 1. P. 68–78.
62. Hughes-Hassell S., Agosto D. E. Modeling the Complexity of the Everyday Life Information World of Urban Teenagers. *Library & Information Science Research*. 2007. Vol. 29, № 2. P. 310–325.
63. Krashen S. *The Power of Reading: Insights from the Research*. 2nd ed. Portsmouth : Heinemann, 2004. 199 p.
64. Martin A. *Libraries and Teenagers: Connecting Young People with Information and Culture*. Oxford : Chandos Publishing, 2017. 182 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Плани діяльності бібліотеки

Плани на квітень, травень 2026 р. відділу підліткового читання

План на травень відділу підліткового читання

а	Назва	Час	
05	«Game Land» (Розваги та настільні ігри для підлітків). Соціальний дитячий проєкт «Бібліотечний Арт-простір «Відкрий себе» з підтримки ментального здоров'я : «ПАМ'ЯТЬ У СИМВОЛАХ»	Протягом дня	
05	<u>День Європи в Україні</u> : Книжкова виставка «Книжкова мандрівка Європою»;	Протягом дня до 07.05	
05	<u>День Європи в Україні</u> : Ігрова станція «Європейська літературна мозаїка»	14.00	
05	<u>До дня пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939-1945</u> : Книжкова полиця «Пам'ятаємо. Перемагаємо.»; Майстерка «Мак пам'яті»	Протягом дня	
05	«Game Land» (Розваги та настільні ігри для підлітків).	Протягом дня	
	Дитяча літературна студія «Ясниця».	12.00	
	Мовний простір.	14.00	
	До дня Матері : Майстер клас «Сувенір для найдорожчої»	Протягом дня	
05	<u>До дня сім'ї в Україні</u> : Книжкова виставка «Книги, що об'єднують родину»	Протягом дня	
	<u>До дня сім'ї в Україні</u> : Оформлення стенду «Традиції нашої родини». Фото з кульбабою	До 15.05	
05	<u>До дня сім'ї в Україні</u> : Дискусійне коло «Сімейні традиції, які нас об'єднують»	12.00	
05	«Game Land» (Розваги та настільні ігри для підлітків).	Протягом дня	
	Соціальний дитячий проєкт «Бібліотечний Арт-простір «Відкрий себе» з підтримки ментального здоров'я : «МОВА ОРНАМЕНТУ»	Протягом дня	
05	<u>До дня вишиванки</u> : Народознавча бесіда «Хто вишиванку носить — той щастя приносить»	12.00	
05	«Game Land» (Розваги та настільні ігри для підлітків).	Протягом дня	
	Дитяча літературна студія «Ясниця».	12.00	
	Мовний простір.	14.00	
05	«Game Land» (Розваги та настільні ігри для підлітків).	Протягом дня	
	Соціальний дитячий проєкт «Бібліотечний Арт-простір «Відкрий себе» з підтримки ментального здоров'я : «Я — ЧАСТИНА СВІТУ»	Протягом дня	

План на квітень відділу підліткового читання

Дата	Назва	Час	Примітки
01.04	До Всеукраїнського тижня дитячого читання: День бібліографії: «Слідами відкриттів, подорожей, пригод»		
02.04	До Міжнародного дня дитячої книги: Експозиція для книголюбів «Марія сторінок»		
05.04	«Game Land» (Розваги та настільні ігри для підлітків)	11:00	
	Мовний простір: творча гра «Мовний конструктор»	12:00	
	Дитяча літературна студія «Ясниця»	13:00	
07.04	Книжкова виставка «Писанковий дивосвіт»		
08.04	До Великодніх свят: літературна година «Традиції нашої країни»	14:00	
12.04	«Game Land» (Розваги та настільні ігри для підлітків)	11:00	
	Соціальний дитячий проєкт «Бібліотечний Арт-простір «Відкрий себе» з підтримки ментального здоров'я». Арт – заняття «Великодній зайчик»	14:00	
16.04	Літературно – мистецький подіум «Наші»		
19.04	«Game Land» (Розваги та настільні ігри для підлітків)	11:00	
	Мовний простір: творча гра «Мовний пошук: у глибині словників»	13:00	
	Дитяча літературна студія «Ясниця»	14:00	
20.04	До річниці аварії на Чорнобильській АЕС : Виставка – спогад: «Спогади Чорнобиля»		
22.04	До річниці аварії на Чорнобильській АЕС : Медіапродукт: «Екологічна катастрофа»	14:00	10 ⁰⁰ години читання
26.04	Соціальний дитячий проєкт «Бібліотечний Арт-простір «Відкрий себе» з підтримки ментального здоров'я» <i>Екобаланс „Знайди себе“</i>	14:00	

Формуляр користувача та реєстраційна картка

[illegible]

Р/к							
№							

КАРКА РЕСТАВРАЦІЙ КОПИСТУВАЧА БІБЛІОТЕКИ

Прізвище _____

Ім'я, по-батькові _____

Повний адрес, телефон _____

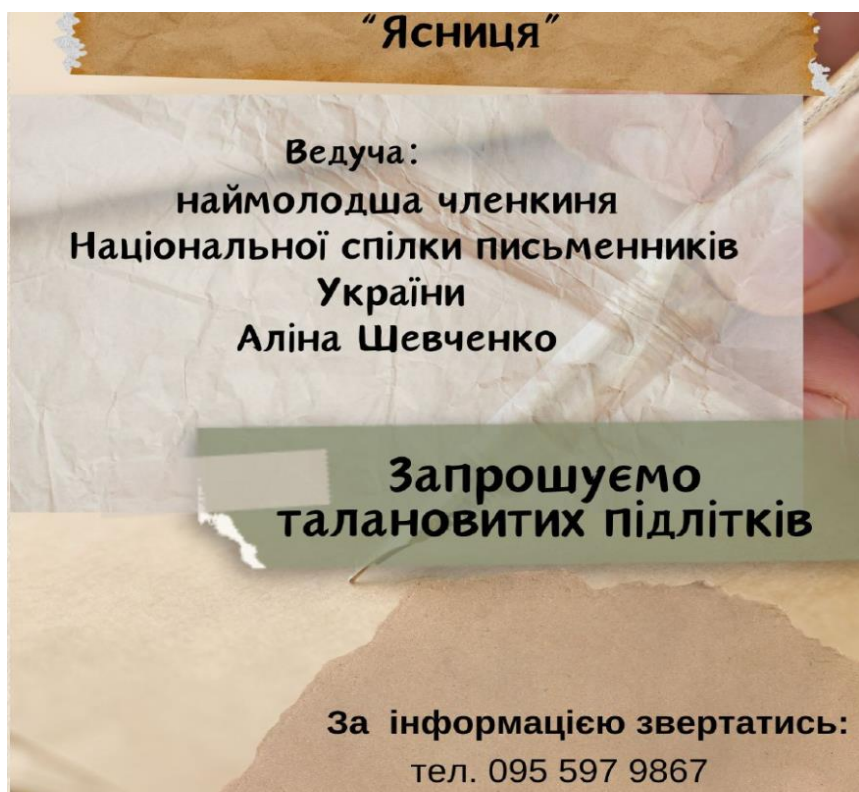
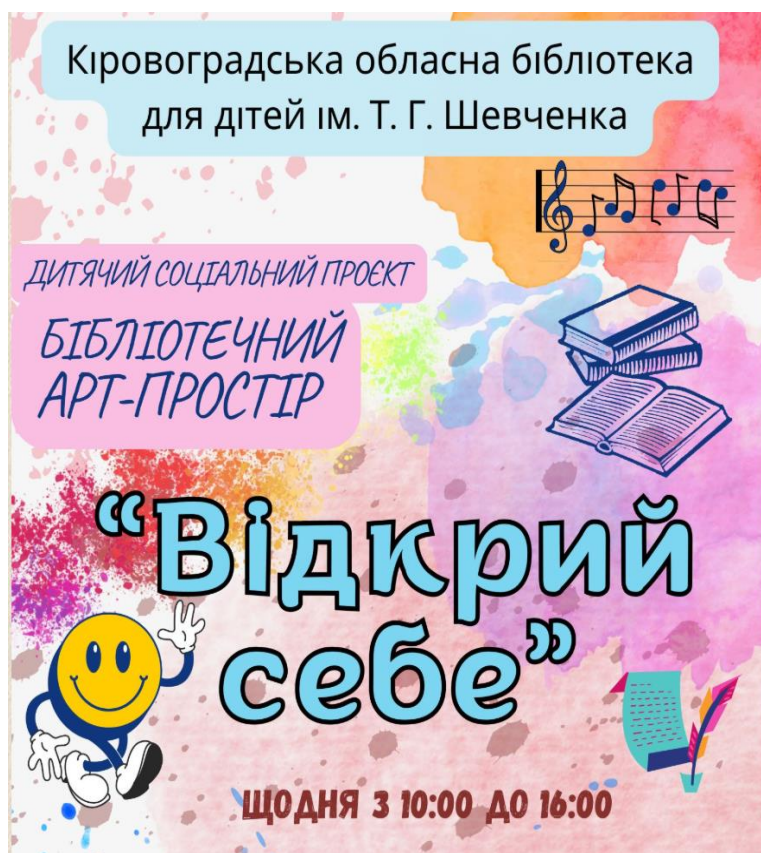
Місце обслуговування _____

Дата _____

Підпис користувача _____

Додаток В

Інформаційні буклети

АНКЕТА ЧИТАЧА

Кіровоградська обласна бібліотека для дітей імені Т. Г. Шевченка

«Бібліотека очима підлітка»

Шановний(-а) читачу(-ко)! Запрошуємо взяти участь в анонімному анкетуванні.
Твоя думка допоможе нам зробити бібліотеку кращою. Анкета займе близько 5–7 хвилин.
Правильних і неправильних відповідей немає — пиши те, що думаєш.

БЛОК 1. Загальна інформація

1. Скільки тобі років?

- ☐ 11–13 років
☐ 14–15 років
☐ 16–17 років

2. Як часто ти відвідуєш бібліотеку?

- ☐ Щотижня
☐ Кілька разів на місяць
☐ Раз на місяць
☐ Рідше ніж раз на місяць

БЛОК 2. Мотивація відвідування

3. Чому ти приходиш до бібліотеки? (можна обрати кілька варіантів)

- ☐ Взяти книгу або підручник
☐ Підготуватися до занять
☐ Взяти участь у заходах
☐ Поспілкуватися з друзями
☐ Скористатися інтернетом або комп'ютером
☐ Просто люблю читати і приходжу заради цього

БЛОК 3. Літературний фонд та його доступність

4. Чи задоволений(-а) ти вибором книжок у бібліотечі?

- ☐ Повністю задоволений(-а)
☐ Здебільшого задоволений(-а)
☐ Частково задоволений(-а)
☐ Не задоволений(-а)

5. Якщо не задоволений(-а) — що саме тебе не влаштовує? (необов'язково)

6. Чи легко ти знаходиш потрібну книгу?

- ☐ Так, завжди
☐ Іноді виникають труднощі
☐ Здебільшого так
☐ Важко знайти потрібне

БЛОК 4. Вебсайт бібліотеки

7. Чи користуєшся ти вебсайтом бібліотеки?

- ☐ Так, регулярно
☐ Іноді
☐ Практично ніколи
☐ Не знав(-ла) про існування сайту

8. Оціни зручність сайту (постав ✓ у відповідній клітинці):

Критерій	Зручно	Задовільно	Незручно
Навігація	☐	☐	☐
Пошук книги	☐	☐	☐
Інформація про заходи	☐	☐	☐
Мобільна версія	☐	☐	☐
Зовнішній вигляд	☐	☐	☐

БЛОК 5. Заходи бібліотеки

9. Чи відвідуєш ти заходи бібліотеки (квести, конкурси, зустрічі з авторами тощо)?

- ☐ Так, регулярно
☐ Іноді
☐ Майже ніколи
☐ Ні, не цікаво

10. Якщо відвідуєш — наскільки ти задоволений(-а) заходами?

- ☐ Повністю задоволений(-а)
☐ Здебільшого задоволений(-а)
☐ Частково задоволений(-а)
☐ Не задоволений(-а)

БЛОК 6. Твої побажання

11. Що, на твою думку, варто покращити або додати у бібліотечі? (можна обрати кілька або написати своє)

- ☐ Оновити фонд сучасними книжками для підлітків
☐ Покращити сайт або створити мобільний застосунок
☐ Більше інтерактивних заходів і квестів
☐ Запровадити онлайн-бронювання книг
☐ Розширити години роботи
☐ Облаштувати зону відпочинку або коворкінг
☐ Більше зустрічей із письменниками

Інше: _____

12. Напиши довільно: що тобі найбільше подобається в бібліотечі і що хотів(-ла) би змінити?

Дякуємо за участь в опитуванні!

Твої відповіді допоможуть зробити бібліотеку місцем, де тобі справді цікаво!

Додаток Д

Зведена таблиця порівняння сайтів

Параметр	Biblioteca Salaborsa	КОБД ім. Т. Г. Шевченка
Тип верстки	Сучасна, блокова, адаптивна (responsive)	Застаріла, на основі HTML-таблиць
Коректність кодування	Коректне (UTF-8, метадані Dublin Core)	Проблемне (нерозбірливе відображення тексту)
Навігаційне меню	Ієрархічне, з 5 укрупненими блоками	Суцільний перелік із десятками пунктів, перевантажений анонсами
Інформація в реальному часі	Є (статус роботи “відкрито/закрито”)	Відсутня
Пошук по сайту	Є, включно з пошуком у бібліографіях	Відсутній (окрім електронного каталогу)
Мультимовність	Лише італійська	Українська + англійська версія
Соціальні мережі	X, Facebook, Instagram (3)	Facebook, Instagram, YouTube, Telegram, TikTok (5)
Сторінка про доступність	Є	Є
Ліцензування контенту	Creative Commons BY-SA 4.0	Не зазначено
Розробник/підтримка	Спеціалізована дизайн-студія (Chialab)	Не зазначено

Додаток Е

Зведена таблиця порівняння видів послуг

Категорія послуг	Biblioteca Salaborsa	КОБД ім. Т. Г. Шевченка
Реєстрація та видача видань	Оформлення абонементу, видача, продовження й бронювання онлайн, міжсистемний абонемент (PIC), доставка додому, міжбібліотечний обмін	Електронна реєстрація/перереєстрація, онлайн-продовження, онлайн-замовлення (резервування)
Електронний каталог / мобільні застосунки	Мобільний застосунок SBN UBO для роботи з каталогом	Електронний каталог на сайті
Цифрові колекції	EmiLib (е-книги регіону), Bologna Online (краєзнавство), аудіокниги, відео, музика	Окремі цифрові колекції не виокремлено; буктрейлери, презентації
Простір та обладнання	Навчальні зони, зала прослуховування вінілу, перегляд фільмів, інтернет-доступ, зарядка пристроїв, оренда приміщень	Не зазначено окремо (комп'ютерна техніка та Wi-Fi у фонді)
Довідкові та консультаційні послуги	«Запитай бібліотеку», пропозиція придбання видань	Методична допомога школярам, віртуальний/цифровий супровід, віртуальні екскурсії
Культурно-дозвілєві проєкти	Групи читання, курси італійської мови, мовний клуб, «Leila» (шеринг речей), «друге життя книг», виставки	Кіноклуб, читацькі та медіа-клуби, гурток програмування, заходи з кібербезпеки
Соціальна інклюзія / вразливі категорії	Альтернативна (псевдонімна) ідентичність читача	Розділи про безбар'єрність і права людини
Методична робота для мережі бібліотек	Не передбачена (єдина установа)	Координація мережі ~28 дитячих бібліотек області, семінари, дослідження
Фінансова підтримка бібліотеки	Можливість пожертв (Sostenere la biblioteca)	Не зазначено

Додаток Ж

Віртуальні виставки

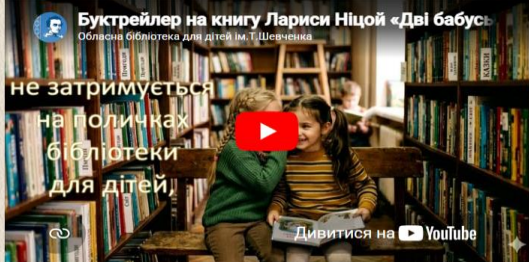

Кіровоградська обласна бібліотека для дітей ім. Т. Г. Шевченка

[Головна](#) [ukr](#) [eng](#)
[▼ Про бібліотеку](#)
[Історична довідка](#)
[Правила користування](#)
[Контакти](#)
[Режим роботи](#)
[Структура та персонал бібліотеки](#)
[▼ Красознавча сторінка](#)
[Календарі знаменних дат](#)
[Колекція автографів](#)
[Пізнай свій край](#)
[Інтерактивні ресурси](#)
[▼ Шевченко надихає](#)
[Твори Т. Г. Шевченка дітям](#)
[Земляки — Лауреати Шевченківської премії](#)
[Земляки — дослідники творчості](#)
[▼ Пропонуємо почитати](#)
[Пропонуємо почитати](#)
[▼ Буктрейлери](#)
[Буктрейлери](#)
[▼ Презентації](#)
[Презентації](#)

Буктрейлери

Буктрейлер на книгу Лариси Ніцой «Дві бабуськи в незвичайній школі або скарб у візку» (до 10-річчя написання)

Буктрейлер на твір Івана Карпенка-Карого "Наймичка" (140 років від дня написання)

Кіровоградська обласна бібліотека для дітей ім. Т. Г. Шевченка

[Головна](#) [ukr](#) [eng](#)
[▼ Про бібліотеку](#)
[Історична довідка](#)
[Правила користування](#)
[Контакти](#)
[Режим роботи](#)
[Структура та персонал бібліотеки](#)
[▼ Красознавча сторінка](#)
[Календарі знаменних дат](#)
[Колекція автографів](#)
[Пізнай свій край](#)
[Інтерактивні ресурси](#)
[▼ Шевченко надихає](#)
[Твори Т. Г. Шевченка дітям](#)
[Земляки — Лауреати Шевченківської премії](#)
[Земляки — дослідники творчості](#)
[▼ Пропонуємо почитати](#)
[Пропонуємо почитати](#)
[▼ Буктрейлери](#)
[Буктрейлери](#)
[▼ Презентації](#)
[Презентації](#)

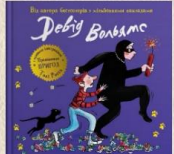

Чи вірите ви в існування фей? Та звісно, що ні, — одразу ж скажете ви. Точнісінько так вважала і дівчинка Емма, доки одного разу, гріючись на сонечку біля будинку, у її голову мало не поцілила маленька валіза. І кому ж вона належала, здогадалися уже? Саме так, це була фея-мандрівниця Неллі. Дівчатка відразу ж потоваришували, адже фея виявилась прецікавою оповідачкою власних пригод, які ніби переслідують її у кожному місті, хоч би куди Неллі мандрує.

Про веселі, смішні, а часом і небезпечні історії малої мандрівниці можете дізнатися і ви, тому мерщій запасайтесь смачнющім чаєм та смаколиками, адже подорож феїчки Неллі тільки розпочинається.

Наконеchna, Т.
 Неллі. Фея-мандрівниця / **Тетяна Наконеchna**. – Київ: Гамазин, 2025. – 72 с.: іл.

ISBN 978-966-279-313-0: 370 грн.

Бен зипкає життя без улюбленої бабусі. Вона обожнювала капусту, була незмінним партнером по "Скраблу" і... міжнародним крадієм коштовностей, відомим як Чорний Кіт. А зараз хлопцеві залишаються лише спогади про їхню надзвичайну пригоду з крадіжкою коштовностей Корони. Проте одного дня відбувається щось незрозуміле. Випрадено всесвітньо відомі скарби, і підказки вказують не на кого іншого, як на Чорного Кота? Але ж це неможливо!

Ця дивовижна і весела пригода сповнена несподіванками, які затягнуть читача разом із Беном у вир пошуків розгадки таємниці повернення Чорного Кота.